त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना

(२०८०/८१-२०८२/८३)

अन्तिम प्रतिवेदन

वैशाख, २०८०

थबाङ गाउँपालिका

लुम्बिनी प्रदेश, रोल्पा

प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग : प्रदेश सुशासन केन्द्र, नेपालगञ्ज, बाँके

त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना

(२०८०/८१-२०८२/२०८३)

स्थानीय सरकारको क्षमता विकासका मूल क्षेत्रहरु

थबाङ गाउँपालिका

लुम्बिनी प्रदेश, रोल्पा

प्राक्कथन

स्थानीय सरकार जनताको घरदैलोमा नै हुने भएको हुनाले थबाङ गाँउपालिकाका नागरिकलाई सम्मानयुक्त जीवन प्रदान गर्नका लागि एकीकृत सेवा प्रवाह गर्नुपर्ने जिम्मेवारी रहेको छ । नेपालको संविधानले प्रदत्त गरेको एकल र साझा अधिकार जिम्मेवारी पूर्वक कुशल रुपमा सम्पादन गरी नागरिकको सहज, सरल, पारदर्शी र गुणात्मक सेवा दिनको लागि पदीय जिम्मेवारीमा रहेका प्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको क्षमतामा भर पर्दछ । यस गाँउपालिकाको संस्थागत संरचनाको भौतिक विकास, मानव संशाधन व्यवस्थापन एवं विकास र गाँउपालिकाको सेवामा सहयोग गर्ने बजार सेवाको विकास र परिचालन गर्नका लागि क्षमता विकासको मूल क्षेत्र समेटी तीन वर्षिय २०८० .व.आ)/८१२०८२–/८३क्षमता विकास योजना (निर्माण भएको छ । यस योजनामा समाविष्ट योजना अनुसार वार्षिक रुपमा गाउँपालिकाको योजनामा समेटिनेछ । साथै कार्यान्वयनको लागि अन्य निकायहरुसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । गाउँपालिकाको समग्र संस्थागत क्षमता विकास गरी गाँउपालिकावासीलाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी सेवा दिई सुशासन कायम गराउन यो योजनाले हामीलाई मार्ग प्रशस्त गर्न सक्छ भन्ने विश्वास लिएको छु । योजनाको कार्यान्वयन हुँदै जाँदा मध्यमकालीन समीक्षा, प्रभाव मूल्याङ्कन गरिनेछ र समसामयिक रुपमा संशोधन समेत गरिनेछ ।

क्षमता विकास योजना निर्माणका लागि आर्थिक सहयोग र योजना उपर राय, सुझाब उपलब्ध गराउने प्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेश प्रति आभार व्यक्त गर्दछु । योजना निर्माणको क्रममा र स्वीकृतिसम्मका विभिन्न चरणहरुमा महत्वपूर्ण सहभागिता, सूचना, जानकारी, राय सुझाब प्रदान गर्नुहुने निवर्तमान कार्यपालिका सदस्यज्यूहरु, कार्यपालिका सदस्य ज्यूहरुप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । योजना निर्माणको लागि प्रशासकीय प्रबन्ध सहितको महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउनु हुने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत हेमराज घर्तीमगर ज्यू धन्यवादको पात्र हुनुहुन्छ । साथै, आआफ्ना शाखाहरुको जिम्मेवारीमा रही– सहभागिता, सूचना, तथ्याङ्क, विवरणहरु उपलब्ध गराउनुहुने शाखा प्रमुखहरु एवम् सम्पूर्ण कर्मचारीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

यस योजना निर्माणको लागि आर्थिक सहयोग गर्नुहुने प्रदेश सुशासन केन्द्र, नेपालगंज र प्राविधिक सहयोग गर्नुहुने परामर्शदाता मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, सानोठिमी, भक्तपुर प्रति आभार प्रकट गर्दै धन्यवाद दिन चाहन्छु । अन्त्यमा, थबाङ गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनमा सबैको साथ र सहयोग प्राप्त भई गाँउपालिकाको समुन्नति हुनेछ भन्ने अपेक्षा गरेको छु ।

२०८०, वैशाख

ऋषि केशव बुढा मगर

गाअध्यक्ष .पा.

मन्तव्य

थबाङ गाउँपालिकावासीलाई सहज, सरल र गुणात्मक सेवा दिई सबै क्षेत्रको विकास गर्दै पालिकावासीमा खुसी र समृद्ध हासिल गर्ने हाम्रो ध्येय रहेको छ। यो ध्येयलाई पुरा गर्नको लागि गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता, पदीय जिम्मेवारीमा रहेका जनप्रतिधि र कर्मचारीहरुको क्षमतामा भर पर्दछ। पालिकावासीको विश्वास र भरोसालाई अक्षुण्ण कायम राख्नु हाम्रो दायित्व र जिम्मेवारीमा आएको छ। यसको लागि योजनाबद्ध विकासको खाका तयार गरी सो अनुसार वार्षिक कार्यक्रमहरु बनाई काम गर्दै जानु परेको छ। यसै सन्दर्भमा गाउँपालिकाको समग्र संस्थागत क्षमता विकास गरी गाँउपालिकावासीलाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी सेवा दिई सुशासन कायम गराउन त्रिवर्षीय २०८० .व.आ)/८१२०८२–/८३ क्षमता विकास योजना निर्माण भएको छ। यो योजनाको (कार्यान्वयनले जनप्रतिनिधि, कर्मचारी र गाउँपालिकाको विकास र सेवासँग सरोकार राख्ने स्थानीय समूह, संघसंस्थाहरुको सीप र क्षमता बढाई नागरिकप्रति पूर्ण जिम्मेवार बनाई जनउत्तरदायी स्थानीय सरकारको अनुभूति हुन सक्छ भन्ने विश्वास लिएको छु।

गाउँपालिकाको तर्फबाट उक्त त्रि वर्षिय योजना निर्माण क्रम देखि स्वीकृति गर्नेसम्मका विभिन्न चरणहरुमा सहयोग, समन्वय र योगदान प्रदान गर्नुहुने सबै संघसंस्था र व्यक्तित्वहरुमा अभार प्रकट गर्दछु।

अन्त्यमा थबाङ गाउँपालिकाको क्षमता किवास योजना कार्यान्वयनमा सबैको साथ सहयोग प्राप्त भई पालिकाको समुन्नति हुनेछ भन्ने अपेक्षा गरेको छु।

२०८०, वैशाख

सर्मिला बुढा मगर

गाउपाध्यक्ष .पा.

मन्तव्य

नेपालको संविधान तथा कानूनी व्यवस्था बमोजिम स्थानीय तहहरू आफैमा अधिकार सम्पन्न स्वायत्त निकाय हुन् । संविधानले नै स्थानीय तहले गर्ने भनी थुप्रै अधिकार क्षेत्रहरूको व्यवस्था गरेको छ । ती अधिकारहरूको प्रयोग गरी जनतालाई नजिकबाट सेवा सुविधा उपलब्ध गराउनु स्थानीय तहको कर्तव्य हो । स्थानीय तहका निर्वाचित जनप्रतिनिधि कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवाला निकाय बीचको समन्वयात्मक ढंगबाट कार्यसम्पादन हुन सकेमात्र जनताले गुणस्तरीय सेवा तथा सुविधाको उपभोग गर्न सफल हुन्छन् । कार्यकारिणी, विधायिकी तथा केहि मात्रामा न्यायिक अधिकारको प्रयोग गरी स्थानीय तहले जनतालाई नजिकबाट सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने गर्दछ । थबाङ गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवाला वर्गको उचित ढंगले परिचालन गर्न, उनीहरूको क्षमताको विकास गर्न तथा संगठनलाई थप मजबुत र विश्वसनीय बनाउन क्षमता विकास योजना जरूरी रहेको छ । जनताको नजिकको सरकारको अनुभूति गराउन तथा सर्वाङ्गीण गतिविधिको उचित ढंगले परिचानलन गर्न पनि क्षमता विकास योजना अत्यन्त महत्वपूर्ण रहेको छ । संस्थागत र संगठनात्मक व्यवस्था, मानव संशाधन तथा भौतिक पूर्वाधार लगायतको पक्षमा सुधार गरी मानवीय सीप र क्षमताको अधिकतम उपयोग गर्दै काममा नयाँपन तथा कार्य सम्पादन शैलीलाई सिर्जनशील एवम परिणाममूखी नबनाएसम्म सेवा प्रवाह गर्ने निकायहरूको संस्थागत क्षमताको दिर्घकालीन विकास हुदैन । यसै सन्दर्भमा थबाङ गाउँपालिकाको जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा अन्य सरोकारवाला एवम् सेवाग्राही लगायतको क्षमताको विकास गरी संगठनलाई चुस्त दुरुस्त र कामयावी बनाउन ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गरिएको छ । यो आ.व. २०८०/०८१ देखि २०८२/०८३ सम्म मानवीय तथा संगठनात्मक क्षमताको विकासका लागि गरिने योजनाहरूको आँखिझ्याल हो । थबाङ गाउँपालिकाको तीन वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गर्न आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने प्रदेश सुशासन केन्द्र नेपालगञ्ज बाँकेलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । स्थानीय तहको समग्र विकासका लागि आगामी दिनहरूमा पनि प्रदेश सुशासन केन्द्रबाट यस्तै सहयोग प्राप्त भैइरहने छ भन्ने विश्वास व्यक्त गर्दछु । तीन वर्षे क्षमता विकास योजना निर्माणमा सहयोग गर्ने मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, सानोठिमी, भक्तपुरलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु । क्षमता विकास योजनाको निर्माणमा महत्वपूर्ण सूझाव दिने राजनीतिक दल , लगायत सम्पूर्ण पक्ष ,बुद्धिजिवी ,विभिन्न संघसंस्थाप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । अन्तमा, थबाङ गाउँपालिकाको तीन वर्षे क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन मार्फत पालिकाले सम्पादन गर्ने कार्यहरू थप प्रभावकारी र नतिजामुखी भई सुशासन र दिगो विकास संस्थागत हुनेछ भन्ने विश्वास व्यक्त गर्दछु ।

२०८०, वैशाख

हेमराज घर्तीमगर

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

क्षमता विकास योजना तयारी प्रकृयाको एक झलक

क्षमता विकास योजना तयारी मार्गचित्र

प्रतिवेदनको संरचना

क्षमता विकास योजना ६ परिच्छेदमा विभाजित छ। परिच्छेद एकमा परिचय जस अन्तर्गत पृष्ठभूमि, क्षमता विकास योजनाको औचित्य, उद्देश्य, क्षमता विकास योजना तयारीको नीतिगत तथा कानूनी आधारहरु, संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाको क्षमता विकासको अन्तर सम्बन्ध, योजना तर्जुमाको विधि तथा प्रकृया र योजना तर्जुमाका सीमाहरु उल्लेख छ।

परिच्छेद दुईमा गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय र परिच्छेद ३ मा क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा गरिएको छ जस अन्तर्गत संस्थागत क्षमता विकासका तीन आयाममा संस्थागत, मानव संशाधन, बजार सेवाहरुको क्षमता लेखाजोखा गरिएको छ।

परिच्छेद चारमा समग्र योजना खाका उल्लेख छ। यस परिच्छेदमा संस्थागत क्षमता विकासको परिचय र स्थानीय सरकारको क्षमता विकास योजना उल्लेख छ। त्यसैगरी मानव संशाधन विकास एक परिचय र स्थानीय सरकारको मानव संशाधन विकास योजना र क्षमता विकाससँग सम्बन्धीत स्रोतव्यक्ति सरोकारवालाहरुको पहिचान उल्लेख छ।

परिच्छेद पाँच योजना कार्यान्वयनको रणनीतिसँग सम्बन्धीत छ भने परिच्छेद ६ मा योजनाको व्यवस्थापन, अुगमन तथा मूल्याङ्कनको विधि र जिम्मेवारी उल्लेख छ।

क्षमता विकास योजना प्रकृया

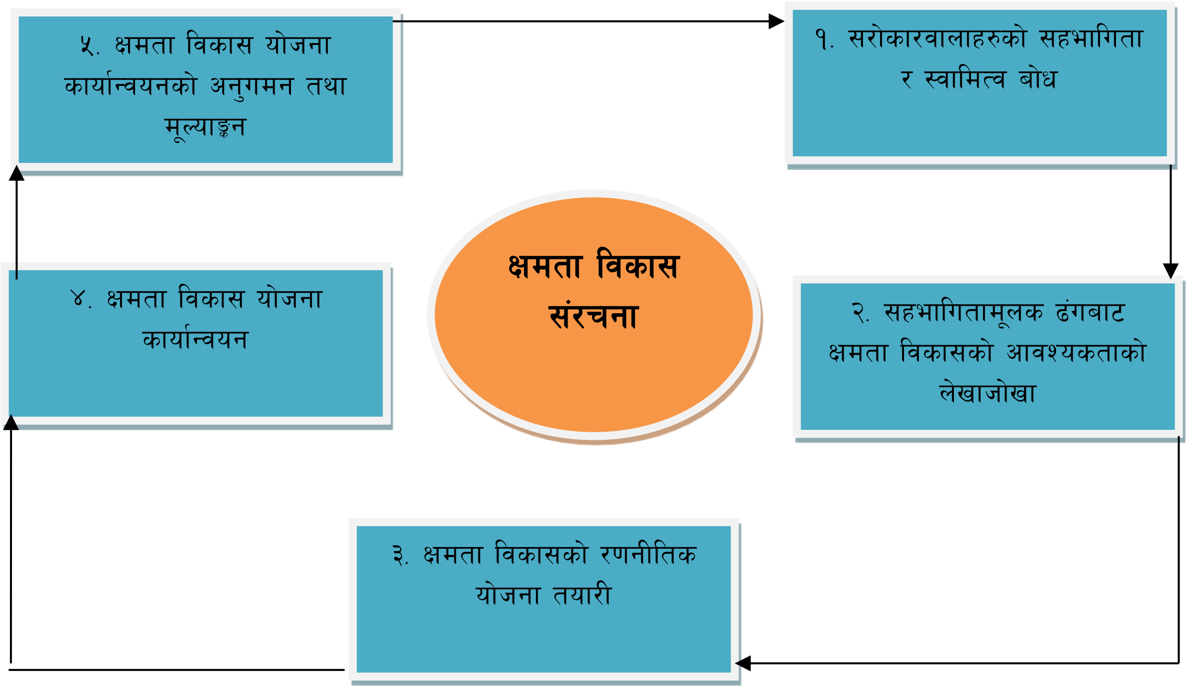

क्षमता विकास योजना एक झलक

प्रदेश	लुम्बिनी			
जिल्ला	रोल्पा			
गाउँ/नगरपालिका	गाउँपालिका			
योजना तयारीको नेतृत्व	थबाङ गाउँपालिका			
आर्थिक सहयोग	प्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेश			
सहजिकरण	मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, सानोठिमी, भक्तपुर			
कार्यक्रम अवधि	३ वर्ष (आ.व.२०८०/८१–२०८२/८३)			
कार्यान्वयन गर्ने मुख्य निकाय	थबाङ गाउँपालिका			
मुख्य सरोकारवालाहरु	स्वयं थबाङ गाउँपालिका लगायत संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, प्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेश र विकास साझेदार संस्थाहरु			

सि.नं	क्षमता विकास क्षेत्र	जम्मा रकम रु.	आन्तरिक योगदान	बाह्य सहयोग
१	**संस्थागत क्षमता विकास तर्फ**			
१.१	भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धीत	2550000	2550000	0
१.२	नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धीत	1450000	1050000	400000
१.३	मानव संशाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धीत	1800000	1800000	0
	जम्मा	**5800000**	**5400000**	**400000**
	प्रतिशत	**१००**	**९३.१ प्रतिशत**	**६.९ प्रतिशत**
२	**मानव संशाधन विकास तर्फ**			
२.१	निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि	**3830000**	957500	2872500
२.२	समिति, उपसमितिहरूका लागि	**3225000**	806250	2418750
२.३	कर्मचारीहरूका लागि	**8100000**	2025000	6075000
२.४	सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास	**2500000**	625000	1875000
२.५	साझेदारहरुको क्षमता विकास	**2360000**	590000	1770000
	जम्मा	**20015000**	**5003750**	**15011250**
	संस्थागत र मानव संशाधन विकास गरी कूल जम्मा रु	**25815000**	**5403750**	**20411250**
	प्रतिशत	**100**	**20.93**	**79.07**

विषय सूची

परिच्छेद १: परिचय 7
१.१ पृष्ठभूमी 7
१.२ क्षमता विकास योजनाको औचित्य 9
१.३ क्षमता विकास योजनाको उद्देश्य 10
१.४ क्षमता विकास योजनाको तयारीका नीतिगत तथा कानूनी आधारहरु 10
१.५ क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रकृया 11
परिच्छेद २: थबाङ गाउँपालिकाको परिचय 16
२.१ थबाङ गाउँपालिकाको परिचय 16
२.२ मानव संशाधनको अवस्था 16
२.३ संस्थाको चल अचल सम्पत्ति विवरण 22
परिच्छेद ३: क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा 23
३.१ संस्थागत क्षमता विकास तीन आयाम 23
३.२ थबाङ गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा 23
३.३ मानव संशाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा 24
३.४ सेवा बजारहरुको क्षमता विकास लेखाजोखा 25
परिच्छेद ४: समग्र योजना खाका 26
४.१ स्थानीय सरकारको क्षमता विकास एक परिचय 26
४.१.२ संस्थागत क्षमता विकास एक परिचय 26
४.१.२ मानव संशाधन विकास एक परिचय 26
४.२ वर्तमान अवस्थाः 27
४.४ समस्या तथा चुनौती 27
४.५ सोचः 27
४.६ क्षमता विकासको लक्ष्य 27
४.७ क्षमता विकासको उद्देश्य 28
४.८.संस्थागत क्षमता विकासको रणनीति तथा कार्यनीति 28
४.९ संस्थागत क्षमता विकासका प्रमुख योजनाहरु 29
४.१० मानव संशाधन विकासका प्रमुख योजनाहरु 32
४.११ प्रमुख उपलब्धिहरु 42
४.१२ बजेट बाँडफाँट 43
४.१३ स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू 44
परिच्छेद ५ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति र कार्य योजना 45
५.१ पृष्ठभूमि 45
५.२ उद्देश्य 45
५.३ कार्य क्षेत्र 45
५.४ योजना कार्यान्वयनको रणनीतिः 46
५.५ कार्यान्वयनका मूल्य मान्यता तथा सिद्धान्तहरु 47
५.६ कार्यान्वयन तालिका प्रथम वर्ष 48
परिच्छेद ६: कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन 51
६.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन 51
६.२ योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन 51
सन्दर्भ सामाग्रीहरु 53
अनुसूचीहरु 54

तालिकाहरुको सूची

तालिका 1 वडागत जनसंख्या विवरण 17
तालिका 2 सेवा बजारको विवरण 25
तालिका 3 स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूची ७ मा आधारित) 29
तालिका 4 स्थानीय सरकारको मानव संशाधन विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूची १० मा आधारित) 32

तालिका 5 स्थानीय तहको क्षमता विकासको खर्च सारांस 43
तालिका 6 क्षमता विकाससँग सम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू (अनुसूची ६ सँग सम्बन्धीत)..44
तालिका 7 पहिलो वर्षको कार्य योजना...49

अनुसूचीहरुको सूची

अनुसूची 1 स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा संक्षिप्त विवरण..54
अनुसूची 2 स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा 60
अनुसूची 3 आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका फारम..62
अनुसूची 4 स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम...69
अनुसूची 5 स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम...72
अनुसूची 6 योजना प्रस्तुतिकरणमा सहभागिको विवरण 75
अनुसूची 7 क्षमता विकास योजना तयारीको क्रममा लिइएका प्रतिनिधिमूलक तस्बीरहरु 77

परिच्छेद १: परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास एक प्रकृया हो जसका माध्यमबाट स्थानीय सरकारको संस्थागत विकास र कार्यरत कर्मचारी, प्रतिनिधि र साझेदार लगायत लक्षित समूह सम्मका सेवालाई प्रभावकारी बनाउँने उपायहरुको खोजि गरी योजना बनाएर सोको कार्यान्वयनका माध्यमबाट संस्थागत सेवा प्रवाहलाई चुस्त, छिटो, सरल, कम झन्झटिलो तथा पारदर्शी बनाउन सकिन्छ । सामान्यतया क्षमता विकास योजना बनाउँदा निम्न कार्यहरुलाई ध्यान दिईन्छ ।

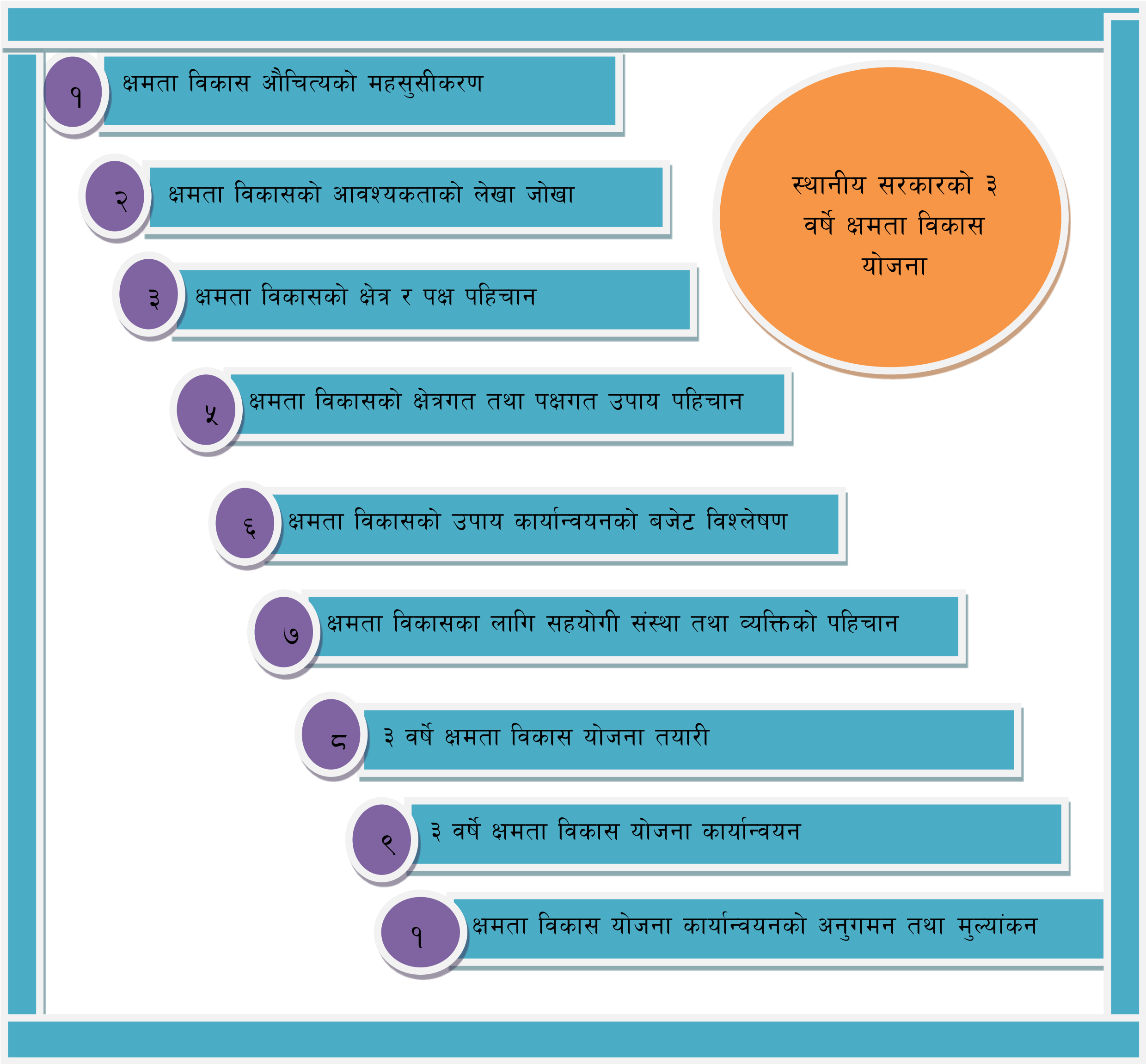

नेपालको संविधान अन्तर्गत स्थापित स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्दै जवाफदेहितालाई दिगो ढंगले वहन गर्न उनीहरूले काम गर्ने तौरतरिका तथा योजना तर्जुमाको शैली र चिन्तन परिवर्तित सन्दर्भ अनुरूप प्रभावकारी र परिणाममुखी हुनु आवश्यक छ । यीनै विषयहरूलाई सम्बोधन गर्न स्थानीय सरकारका अवयवहरूको (संस्थागत र संगठनात्मक व्यवस्था, मानव संशाधन तथा भौतिक पूर्वाधार) क्षमतामा सुधार ल्याउन आवश्यक छ । मानवीय सीप र क्षमताको अधिकतम उपयोग गर्दै काममा नयाँपन तथा कार्य

सम्पादन शैलीलाई सिर्जनशील एवम् परिणाममुखी नबनाएसम्म सेवा प्रवाह गर्ने निकायहरूको संस्थागत क्षमताको दीर्घकालीन विकास हुँदैन । स्थानीय सरकारद्वारा प्रवाह गरिएका सेवा, सुविधा तथा वस्तु आमनागरिकका अपेक्षा र चाहना अनुरूपका हुन सकेनन् भने त्यसले जननिर्वाचित प्रतिनिधि र कर्मचारी संयन्त्रप्रति विश्वसनीयता घट्नुका साथै राज्य र व्यवस्थाप्रति पनि नागरिकहरूमा नैराश्यता बढ्छ । तसर्थ, सबै स्थानीय सरकारले मानव संशाधन, विधि र कार्य प्रणाली तथा संस्थागत क्षमताको क्रमिक रूपमा वृद्धि गरी नागरिकप्रति पूर्णरूपमा उत्तरदायी स्थानीय सरकारको रूपमा काम गर्न आवश्यक छ । संघीयताको सफल कार्यान्वयनमा स्थानीय तहको योजना तर्जुमाको महत्वपूर्ण भूमिका हुनेछ । यस गाउँपालिकामा विद्यमान राजनीतिक प्रतिनिधि, कर्मचारी तथा स्थानीय समुदायको क्षमता विकास प्रयोजनार्थ यो ३ वर्षे क्षमता बिकास योजना तयार गरिएको छ ।

स्थानीय सरकारलाई आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न तथा उक्त योजनाको कार्यान्वयनबाट नागरिकहरूका लागि मितव्ययी तरिकाले गुणात्मक सेवा प्रदान गर्न सहज होस् भन्ने अभिप्रायले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ११४ बमोजिम संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार भएको "क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६" अनुरुप थबाङ गाउँपालिकाको यो ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गरिएको हो ।

नेपालका स्थानीय तहहरु नागरिकका घरदैलोका सरकार हुन् । नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई प्रशस्त विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारी अधिकार प्रदान गरेको हुँदा सबै स्थानीय तहहरु संस्थागत रुपमा सवल, पूर्ण प्रजातान्त्रिक, कुशल नेतृत्वका र पूर्ण जिम्मेवारीका साथ प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्न सक्षम हुनु जरुरी छ ।

देशको भूगोल र जनता स्थानीय सरकार नजिक भएका हुँदा स्थानीय तहहरु नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि एकिकृत कार्य गर्ने जिम्मेवार निकायको रुपमा बनाईएका हुन् । संविधान प्रदत्त एकल र साझा अधिकार र जिम्मेवारीहरूलाई कुशल रूपमा सम्पादन गरी नागरिकहरूलाई छिटो, छरितो, कम झन्झटिलो, पारदर्शी र गुणात्मक सेवा प्रवाह प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी र दायित्व स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्रमा रहेको छ । स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कत्तिको कुशल रूपमा सम्पादन हुन्छन भन्ने कुरा विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका कर्मचारी तथा जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरूको क्षमतामा भर पर्दछ । तर अधिकांश स्थानीय सरकारहरु बहुआमिक चुनौतिको सामन गर्नुपर्ने अवस्थामा छन् । तीमध्ये कर्मचारी तथा प्रतिनिधिमा क्षमताको कमी अधिक भएको स्थिति पाईन्छ ।

अवस्थामा स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय गतिविधि तथा पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो र परिणाममुखी बनाउनुपर्ने कानूनी र नैतिक दायित्व रहेको तर जिम्मेवारीका अनुपातमा कार्य क्षमतामा पूर्णताको कमि हुँदा सेवा प्रवाह चुस्त नहुन सक्छ । साथै, नागरिकका न्युनतम् आवश्यकता र उनीहरुको समस्या पहिचान गर्न कठिन हुन्छ । विकासका कार्यहरुको प्राथमिकिकरणमा अलमल हुन्छ । समृद्धिको यात्रा काँहाबाट सुरु गर्ने भन्नेमा अन्यौल हुन्छ । विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम् आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधिमैत्रीयुक्त बनाउदै नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्षम बनाउनु अहिलेको चुनौति हो ।

यसै परिप्रेक्षलाई ध्यानमा राखि स्थानीय तहका कर्मचारी तथा निर्वाचित प्रतिनिधिहरुको क्षमता विकास र कार्य संम्पादनमा सुधार लगायतका प्रदेश सरकारका कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्दै अन्य संस्थागत सुधार लगायतका कार्य गर्न प्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेश समेतको आर्थिक सहयोगमा रोल्पा जिल्लाको थबाङ गाउँपालिकाको ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गर्न थबाङ गाउँपालिका र मनकामना

अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, सानोठिमी, भक्तपुर बिच मिति २०७९ फागुन १४ मा सम्झौतामा भएको शर्त बमोजिम कार्य सम्पन्न गरी प्रश्तुत गरिएको छ ।

१.२ क्षमता विकास योजनाको औचित्य

नेपालको संविधान अनुसार स्थानीय सरकारहरु नागरिकको धरदैलोका सरकारी निकाय हुन्, जसलाई संविधानले विधायिकी, कार्यकारी र न्यायिक अधिकारहरु प्रदान गरेको छ। यीनीहरु संस्थागत रुपमा स्थापित सरकार भएर मात्र पुग्दैन। देशको संघीयता बलियो र सुशासित बनाउँन यीनीहरुले प्रजातान्त्रिक मूल्य र मान्यता स्थापित गर्दै नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि सुशासन सहित विकास र सेवा प्रवाहको वातावरण तयार गरि सबैले महशुस गर्ने गरी विकास र समृद्धि अगाडी बढाउनुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारहरु संस्थागत रुपमा स्थापित त भए तर परिवर्तन पछिको बढ्दो जनअपेक्षा अनुसार कार्य गर्न संस्थागत र मानव संशाधनको क्षमता कमजोर भइ सफल हुन नसकेको अनुभवले देखाएको छ।

यस थबाङ गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तयार गर्नुको मूल कारण भनेको स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय गतिविधि तथा पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो र परिणाममुखी बनाउन तथा संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको सुनिश्चितता कायम गर्न संस्थागत संरचनामा भएको कमी तथा विविध विषयको जिम्मेवारीमा बसेका कर्मचारी, निर्वाचित प्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरुको क्षमतामा रहेको कमीलाई पहिचान गरी सो कमी पुरा गर्न संस्थागत र मानव संशाधन विकासका लागि उपायहरुको खोजि र कार्यान्वयनको खाका तयार गर्नु अपरिहार्य भएको छ।

त्यसैगरी विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम् आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाउदै नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्ने गरी स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकासका साथै, आपूर्ति र माग दुवैमा आधारित क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी आवश्यकता बोध गरेका क्षेत्रमा ज्ञान, सीप र धारणा विकास तथा जनउत्तरदायी शासन प्रणाली स्थापित गर्न आवश्यक रहेको हुँदा पनि यो योजना बनाउँनु परेको हो। यसलाई निम्न अनुसार संक्षेपिकरण गरिएको छ।

१. स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने विकासका विविध आयामहरु दिगो र परिणाममुखी बनाउन।

२. संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको सुनिश्चितता कायम गर्न।

३. संस्थागत संरचनामा भएको कमी पहिचान गरी परिपूर्तिको उपाय पहिचान र कार्यान्वयन गर्न।

४. जिम्मेवारीमा बसेका कर्मचारी, प्रतिनिधि तथा सरोकारवलाहरुमा रहेको कमी र सुधारका उपाय खोजी र कार्यान्वयन खाका तयार गर्न।

५. विकास प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधिमैत्रीयुक्त बनाउदै लैजान।

६. नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्ने गरी आपूर्ति र माग दुवैमा आधारित क्षमता विकास गर्न।

१.३ क्षमता विकास योजनाको उद्देश्य

थबाङ गाउँपालिकाको विभिन्न जिम्मेवारीका पदमा रहेका कर्मचारी तथा नेतृत्व तहको जिम्मेवारीका अनुपातमा उनीहरुको क्षमतामा कमी महसूस भएको हुँदा सेवा प्रवाह चुस्त, दुरुस्त एवम् प्रभावकारीनहुने जोखिमको अबस्था छ । अतः नागरिकका न्यूनतम् आवश्यकता पहिचान गर्न नसकि विकासका कार्यहरुको प्राथमिकिकरणमा अलमल भै समृद्धिको यात्रानै अन्यौल पर्न सक्ने बर्तमान चूनौतिपूर्ण अवस्थालाई संवशोधन गर्न जरुरी छ । यो दस्ताबेजले योजनाको कार्यान्वयन गरी थबाङ गाउँपालिकाको कार्य सम्पादनमा सुधार ल्याउँन सहयोग पुराउने छ । साथै, योजनाले विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाई संस्थागत विकास गरी नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्ने बनाउँन संस्थागत क्षमता र मानव संशाधनमा रहेको क्षमताको कमीलाई पहिचान गरी क्षमता विकासका उपायहरुको खोज तथा विश्लेषण गरी ३ वर्षे योजना खाका (२०८०/२०८१-२०८२/२०८३) तयार गरी प्रश्तुत गर्नु हो । यसमा निहित अन्य उद्देश्यहरु यस प्रकार छन,

- सेवा प्रवाहमा संलग्न थबाङ गाउँ पालिकाको क्षमता सम्बन्धमा सवल र कमजोर पक्षहरूको पहिचान लगायत संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार पारिएको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ को विधि र प्रकृया अप्नाई योजना तयार गर्ने ।
- उत्तरदायीपूर्ण ढंगबाट कार्यसम्पादन गर्न संस्थागत र मानव संशाधनको क्षेत्रमा रहेको अभाव पहिचान र सोको परिपूर्ति गर्न क्षमता विकासका आवश्यक उपायहरु स्थानीयकै सहभागितामा पहिचान गरी कार्यान्वयन योग्य विस्तृत योजना खाका तयार गर्नु ।
- यो योजना कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाको निम्ति आवश्यक स्रोत साधनको आँकलन र परिपूर्तिका विभिन्न स्रोत र उपायहरुको खोजि गर्ने ।
- प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक ज्ञान, सीप, धारणा र विद्यमान क्षमता बीचको फरक पहिचान गर्दै त्यसबाट परेको असरको लेखाजोखा गरी आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न पालिकालाई मार्गदर्शन गर्नु ।

१.४ क्षमता विकास योजनाको तयारीका नीतिगत तथा कानूनी आधारहरु

यो क्षमता विकास योजना तयार गर्दा **नेपालको संविधानमा** उल्लेखित मौलिक हक र कर्तव्य, नीति र निर्देशक सिद्धान्त र संविधानको अनुसूची ८ र ९ मा उल्लेखित स्थानीय सरकारहरुका एकल र साझा अधिकारहरुको उपयोग गर्नुपर्ने कुराहरुलाई मध्यनजर गरिएको छ । स्थानीय सरकार संस्थागतरुपमा संवैधानिक अधिकार सहित अस्तित्वमा आए पनि उसलाई प्रभावकारी बनाउँन संस्थात रुपमा सवल र संस्थाको उद्देश्य अनुरुप कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न क्षमतायुक्त मानवशक्तिको आवश्यकता पर्ने हुँदा सोको व्यवस्था गर्नु सरकारको कानुनि दायित्व हो ।

क्षमता विकास योजना तयारीका क्रममा नेपालको संविधानले अंगिकार गरेका धाराहरु भाग ३ मौलिक हक र कर्तव्य सम्बन्धी समानताको हक (धारा १८), सम्पत्तिको हक (धारा २५), सूचनाको हक (धारा २७), शिक्षा सम्बन्धी हक (धारा ३१), रोजगारीको हक (धारा ३३), श्रमको हक (धारा ३४) स्वास्थ्य सम्बन्धी हक (धारा ३५), खाद्य सम्बन्धी हक (धारा ३६), आवासको हक (धारा ३७), महिलाको हक (धारा ३८), बालबालिकाको हक (धारा ३९), दलितको हक (धारा ४०) जेष्ठ नागरिकको हक (धारा ४१), सामाजिक न्ययको हक (धारा ४२), सामाजिक सुरक्षाको हक (धारा ४३) र उपभोक्ताको हक (धारा ४४) लाई यथेष्ट ध्यान दिईएको छ । किनभने स्थानीय सरकारहरु प्रत्यक्ष वा परोक्ष रुपमा यी जनसरोकारका विषयहरु र यससँग सम्बन्धित सेवा प्रवाहका बिषयमा जोडिएका हुन्छन ।

त्यसैगरी भाग ४ राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व सम्बन्धी धारा ५० अनुसारका सिद्धान्तहरु र धारा ५१ विकास सम्बन्धी नीति, प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण र उपयोग सम्बन्धी नीति, नागरिकका आधारभूत आवश्यकता सम्बन्धी नीति, श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीति, सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति, न्याय र दण्ड सम्बन्धी नीति, पर्यटन सम्बन्धी नीति र अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध सम्बन्धी नीति समेतलाई ध्यानमा राखिएको छ ।

त्यसैगरी स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, को दफा १०२ को २ मा उल्लेख भए बमोजिम स्थानीय सरकारले आफूलाई आवश्यक पर्ने ऐन तथा नीति नियम बनाउँनुपर्ने सन्दर्भलाई पनि ख्याल गरिएको छ ।

१.५ क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रकृया

क्षमता विकास योजना तयारी एकै पटक र सामान्य ढंगले हुने कुरा होईन । यस प्रयोजनका लागि निश्चित चार चरणका कार्यहरु सम्पन्न गरी योजना तर्जुमा पुरा गरिएको छ । जो तल चित्रमा दिईएको छ ।

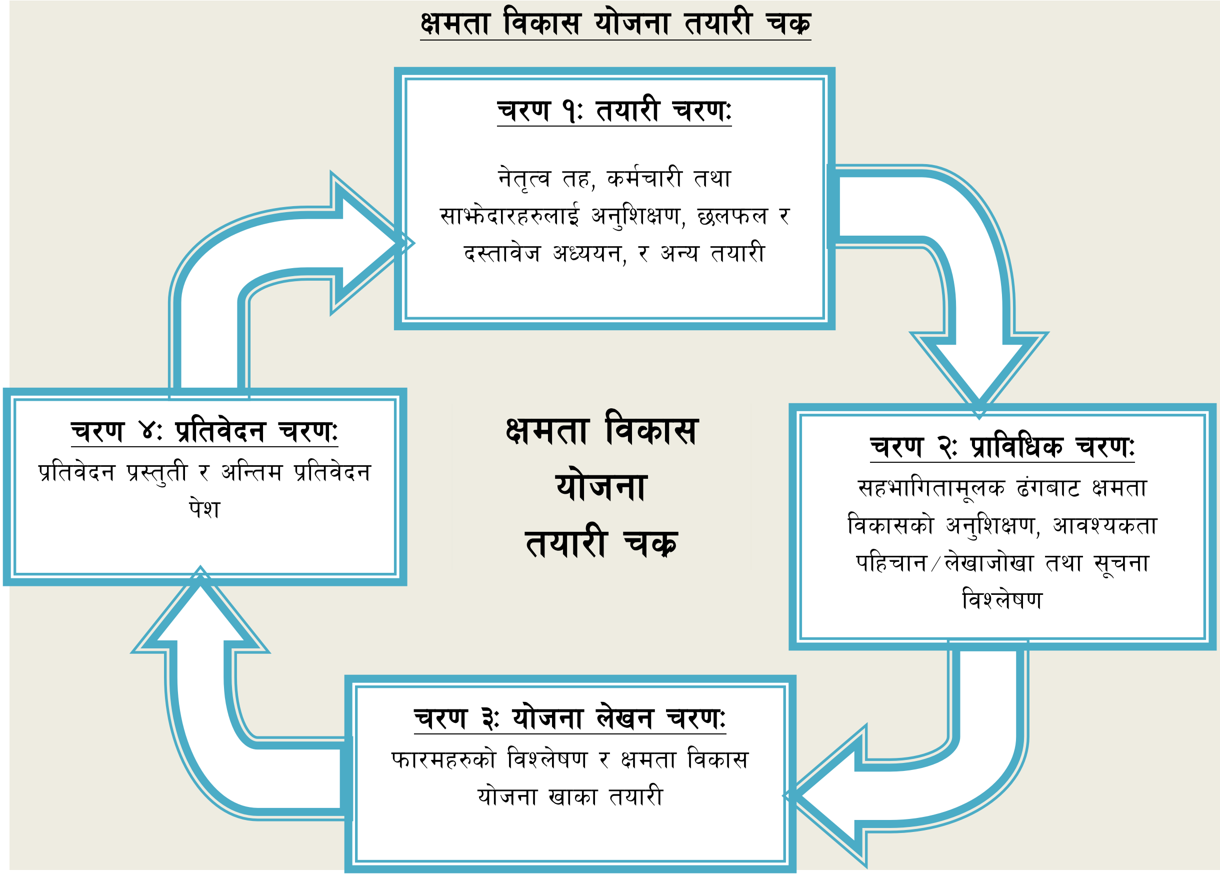

चरण १: तयारी चरण:

२०७९ फागुन १४ गते थबाङ गाउँपालिका र मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र, सानोठिमी, भक्तपुर बिच कार्य सम्झौता पश्चात तयारी चरणको सुरुवातमा दस्तावेज अध्ययन र अन्य तयारीका साथ गाउँपालिकासँग भर्च्युअल माध्यमबाट छलफल गरी कार्यतालिकामा सहमती गरियो ।

चरण २: प्राविधिक चरण

क्षमता विकास योजना तयारीका लागि प्राविधिक चरणमा निम्न कार्यहरु सम्पादन गरिएको थियो ।

सह चरण १	क्षमता विकास समन्वय समिति गठन २०७९ चैत्र १८ गते
सह चरण २	क्षमता विकासको योजना तर्जुमा प्रक्रियाबारे एक दिने अभिमुखीकरण २०७९ चैत्र १८ गते
सह चरण ३	मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा २०७९ चैत्र १७ र १८ गते
सह चरण ४	नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा: २०७९ चैत्र १९ गते देखी २०८० को वैशाख ५ गतेसम्म
सह चरण ५	आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा २०७९ चैत्र १९ गते देखी २०८० को जेठ ५ गतेसम्म
सह चरण ६	क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारपक्षहरूको पहिचान २०७९ चैत्र १९ गते देखी २०८० को वैशाख ५ गतेसम्म
सह चरण ७	संस्थागत क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान
सह चरण ८	शाखागत र विषयगत रुपमा मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा २०७९ चैत्र १९ गते देखी २०८० को वैशाख ५ गतेसम्म
सह चरण ९	मानव संशाधन विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान: २०७९ चैत्र १९ गते देखी २०८० को वैशाख ५ गतेसम्म

क्षमता विकास योजना तयारीमा यो प्रमुख चरण हो । यो चरणमा स्थानीय सरकारका कर्मचारी, निर्वाचित प्रतिनिधीहरु र अन्य सरोकारवालाहरुसँग प्रत्यक्ष भेटघाट, छलफल, अनुशिक्षण लगायत संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मंत्रालय बाट तयार पारिएको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ मा उल्लेखित फारामहरु प्रयोग गरी क्षमता लेखाजोखा तथा क्षमता विकासका आवश्यकता पहिचान गरिएको थियो । यो चरण पुरा गर्न विभिन्न सहचरणहरुको उपयोग गरिएको थियो ।

१. क्षमता विकास समन्वय समिति गठन

क्षमता विकास योजना तयारी दिग्दर्शन, २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका जिम्मेवारीहरुका लागि गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यहरु समेत सहभागी रहेका अनुशिक्षणका सहभागीहरुको निर्णय बाट निम्न अनुसारको सदस्य भएको साविककै सुशासन समितिलाई यो समन्वय समितिको जिम्मेवारी दिने निर्णय भएको थियो :

समन्वय समिति (सुशासन समिति)
संयोजक, श्री हिकमत घर्ती मगर - वडा नं. ४, वडा अध्यक्ष
सदस्य, श्री सुमित्रा सुनार, कार्यपालिका सदस्य
सदस्य, श्री हेमराज घर्ती मगर, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
सदस्य सचिव, श्री देवदत्त रिजाल - प्रशासन सहायक

२. क्षमता विकासको योजना तर्जुमा प्रक्रियाबारे अभिमुखीकरण

मिति २०७९ चैत्र १७ का दिन प्रथम सम्पर्क बैठक गरी १८ गतेका दिन अध्यक्ष र उपाध्यक्ष लगायत अन्य जनप्रतिनिधि, पालिका कर्मचारी, साझेदार संस्थाका प्रतिनिधि गरी जम्मा ३१ जनाको उपस्थितिमा अनुशिक्षण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो । सो अनुशिक्षण, क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६को अनुसूचि १ अनुसारको बिषयबस्तु समेटी प्रदान गरिएको थियो । अनुशिक्षण पश्चात् विभिन्न चरणको छलफलबाट निम्न अनुसारको लेखाजोखा गरियो ।

२.१. मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा (शुरुमा आपूर्ति भनिएकाले मिलाउने)

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ को अनुसूची २ मा तोकिएको ढाँचा अनुसारका पाँच वटा विषयगत क्षेत्रमा सम्बन्धीत महाशाखा/शाखा/एकाईका प्रमुखहरू सानो-सानो समूहमा छलफल गराई स्व–मूल्याङ्कन विधिबाट संस्थागत क्षमता लेखाजोखाका लागि विवरण संकलन गरी संकलित विवरणहरूको विश्लेषणबाट गाउँपालिकाका लागि आवश्यक महसुस गरिएका मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकासको आवश्यकता पहिचान गरियो ।

२.२. नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखाः

थबाङ गाउँपालिकाका अध्यक्ष्य तथा उपाध्यक्ष लगायत वडा अध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्य र गठित समिति, उपसमितिका संयोजकहरूको लागि पनि सानो-सानो समूहमा संवाद गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूची ३ मा तोकिएको ढाँचा अनुसार नेतृत्व क्षमता लेखाजोखाका लागि स्व–मूल्याङ्कन विधिबाट विवरण संकलन गर्ने कार्य गरि नेतृत्व तहले आवश्यकता महसुस गरेको संस्थागत क्षमता विकासको आवश्यकता पहिचान गरियो ।

२.३. आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखाः

सीमित संख्यामा पालिकाका पदाधिकारीहरु सँगै बसेर कार्य सम्पादन अवस्थाको अवलोकन गर्दै सम्पादन गरेका कार्यहरूको समीक्षा गर्दै स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व–मूल्याङ्कन दस्तावेजहरूको नतिजाको अध्ययन गरि अनुसूची ५ को उपयोगबाट आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा गरिएको थियो ।

२.४. क्षमता विकाससँग सम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति र सरोकारपक्षहरूको पहिचान

योजना तर्जुमाकै समयमा सहभागितामूलक विधि र हाम्रो अनुभवका आधारमा अनुसूची-६ अनुसार विभिन्न प्रकारका क्षमता विकास कार्यका लागि आवश्यक पर्ने स्रोत व्यक्ति र सरोकारवालाहरुको पहिचान गरिएको थियो ।

२.५. संस्थागत क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान

संस्थागत क्षमाता विकासका लागि क्षमता विकासको प्रकृति अनुसारको समय र स्रोत व्यक्ति वा संस्था आवश्यक पर्नेहुँदा छलफलकै माध्यमबाट समय निर्धारण गरियो र आवश्यक बजेटको हकमा कर्मचारी बढि अनुभवि हुनेहुँदा अधिकांस बजेट आँकलन उनीहरुको अनुभवबाट तय गरिएको थियो । त्यसैगरी आवश्यक पर्ने लागत व्यहोर्ने स्रोत पनि छलफलबाटै तय गरिएको थियो ।

२.६. शाखागत र विषयगत रुपमा मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा

पदाधिकारी र कर्मचारी सँगको छलफलका आधारमा दिग्दर्शनको अनुसूची-८ र ९ अनुसार स्थानीय सरकारको शाखागत र बिषयक्षेत्रगत विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा गरि तथा ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि अपेक्षा गरिएको क्षमता विकास कार्यक्रम (विषयवस्तु) शाखाकै कर्मचारीहरुबाट प्रस्ताव गरियो ।

२.७. मानव संशाधन विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचानः

मानव संशाधन विकासका लागि पनि क्षमता विकासको प्रकृति अनुसारको समय र स्रोत व्यक्ति वा संस्था आवश्यक पर्ने हुँदा छलफलकै माध्यमबाट समय निर्धारण गरियो र आवश्यक बजेटको हकमा मानव संशाधन विकासका लागि पनि कर्मचारी र पहिचान गरिएका क्षमता विकाससँग सम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरूसँगको संवादका माध्यमबाट आवश्यक लागत तय गरिएको थियो । त्यसैगरी क्षता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शनको अनुसूचि ६ अनुसार आवश्यक पर्ने लागत व्यहोर्ने स्रोत पनि छलफलबाटै आएका अनुमान गरिए अनुसार तय गरिएको थियो ।

चरण ३: संस्थागत क्षमता विकास र मानव संशाधन विकास योजना लेखन चरणः

उपरोक्त विभिन्न स्तरको अध्ययन, स्वमूल्याङ्कन तथा विश्लेषणपछि क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूची ७ र १० मा उल्लेख भएको फारामको ढाँचामा **यस गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास योजना** र **मानव संशाधन विकास योजना** तयार गरी सोही आधारमा समग्रमा पालिकाको ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गरियो ।

चरण ४: प्रस्तुति र प्रतिवेदन चरण

४.१ प्रारम्भिक प्रगतिबारे प्रस्तुतीः थबाङ गाउँपालिकामा अध्ययन तथा क्षमता लेखाजोखा र क्षमता विकासका उपायहरुको पहिचान गर्ने, आवश्यक लागत तय गर्ने तथा कार्यान्वयनको समय सीमा र लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान पछिको संश्लेषण गरी पालिका तहमा प्रारंभिक उपलब्धी र प्रगतिबारे भर्चुअल माध्यमबाट प्रस्तुति गरीयो ।

४.२ क्षमता विकास योजनको मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी र प्रस्तुती: क्षमता लेखाजोखा र क्षमता विकासका उपायहरुको पहिचान गर्ने, आवश्यक लागत तय गर्ने तथा कार्यान्वयनको समय सीमा र लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान पछिको समग्र विश्लेषण गरी मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरी आवश्यक अध्ययन र सुझावका लागि पालिका मिति २०७९/११/२७ मा पठाईएको थियो ।

४.३ अन्तिम प्रतिवेदन पेश:

मिति २०८०/०२/२१ गते प्रदेश सुशासन केन्द्र, लुम्बिनी प्रदेशबाट प्राप्त सुझाव र पालिका, क्षमता विकास समन्वय समिति एवम् आवश्यकता अनुसार पालिकाका अन्य महानुभावहरुसँग भर्चुअल माध्यमबाट छलफल भई प्राप्त पृष्ठपोषणलाई समावेश गरी यो अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरी पेश गरिएको छ ।

४.४ क्षमता विकास योजनाको वैधानिकता प्राप्ती: पालिकाका अधिकार प्राप्त अधिकारीहरुबाट मस्यौदा प्रतिवेदनको गहन अध्ययन पश्चात प्राप्त पृष्ठपोषण तथा सुझावहरुलाई संवोधन गरी समावेश पश्चात यो प्रतिवेदनले एक तहको वैधानिकता प्राप्त भएको छ र आफ्नो अनुकूल समयमा कार्यपालिकाबाट अनुमोदन भएपछि यो प्रतिवेदन पूर्ण वैधानिक हुनेछ ।

परिच्छेद २: थबाङ गाउँपालिकाको परिचय

२.१ थबाङ गाउँपालिकाको परिचय

पालिकाको वर्तमान स्थितिमा क्षमता विश्लेषण र विकासका आवश्यकता पहिचान गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न यस थबाङ गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति र विद्यमान भौतिक स्रोत साधन र मानव संशाधनको संस्थागत संरचनाले केही न केही असर पारेको हुन्छ। तसर्थ, यस परिच्छेदमा खासगरी पालिकाको संक्षिप्त परिचय प्रस्तुत गरिएको छ।

२.२ चिनारी

नेपालको संविधानले व्यवस्था गरे अनुसार लुम्बिनी प्रदेश अन्तरगत रोल्पा जिल्लाका १० स्थानीय तहहरुमध्ये थबाङ गाउँपालिका एक हो। वि.सं. २०७३ सालमा संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले ७४४ स्थानीय तह लागू गर्दा रोल्पामा साविकका थबाङ, मिरुल र उवा गाउँ विकास समितिहरूलाई समेटेर थबाङ गाउँपालिका घोषणा गरिएको हो। घोराही देखि १६६ कि.मि. यात्रामा सहिद मार्ग र रोल्पाको लिवाङबाट करिव ७४ कि.मि. उत्तरपुर्वमा पर्ने यस गाउँपालिकामा विशेषत खाम मगर जातिको वसोवास छ। खामभाषीहरुको बाहुल्यता भएको यस क्षेत्रमा अधिकांस स्थानको नामको पछाडि बाङ शब्द जोडीएको पाईन्छ। बाङको अर्थ खाम भाषामा चौर हुन्छ भने थबाङको अर्थ पहाडको काखको चौर भन्ने हुन्छ तसर्थ पहाडको काखको वस्तीबाट थबाङ नामाकरण भएको पाईन्छ।

समुद्रसतहदेखि करिव १ हजार ८१० मिटर भन्दा माथी फैलिएको यो गाउँपालिकामा शीतोष्ण र शमशीतोष्ण हावापानी पाईन्छ भने तापक्रम ५ देखि २९ डिग्रीसम्म रेकर्ड भएको पाईएको छ। गाउँमा अधिकांश घरहरुका छाना काठको फलेकबाट बनेका देखिन्छन्। करिव ५५ प्रतिशत साक्षरता भएको यस गाउँपालिकाका अधिकांस जनताहरु परम्परागत कृषि प्रणालिमा आवद्ध देखिन्छन् भने यहाँको आलु उत्पादन जिल्लामै सबैभन्दा राम्रो मानिन्छ। युद्ध पर्यटनको प्रचुर सम्भावना बोकेको थबाङ गाउँपालिका १० वर्षे शसस्त्र जनयुद्धको उद्गमथलो मानिन्छ। गाउँपालिकामा अवस्थित विभिन्न नदीनालाहरु, कृषि मैदान, हरीयाली वनजंगल साथै जलजला क्षेत्र जस्ता धार्मिक र पर्यटकीय क्षेत्रले गर्दा क्रमशः यो पालिका विकासमा अग्रसर भैरहेको देख्न सकिन्छ।(*थबाङको पार्श्वचित्र २०७५)*

२.३ अवस्थिती, क्षेत्रफल र भूबनौटः

थबाङ गाउँपालिकाको पूर्वमा सुनछहरी गाउँपालिका, पश्चिममा परिवर्तन गाउँपालिका, उत्तरमा रुकुम जिल्ला तथा दक्षिणमा रोल्पा नगरपालिका तथा सुनछहरी गाउँपालिका क्षेत्र आसपास १९१.०७ वर्ग कि.मि. मा फैलिएको यो पालिका समुन्द्री सतहबाट १८१० मि. देखि ३५०० मि. सम्मको उचाईमा रहेको छ। यो गाउँपालिका भित्र समशितोष्ण हावा पानी छ।

२.४ जनसंख्या, जातजाती र भाषाः

राष्टि«य जनगणना, २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार गाउँपालिकाका जम्मा घर परिवार २५५१ र कुल जनसंख्या १०८५१ रहेको छ। जसमा पुरुष जनसंख्या ५११० रहेको छ, भने महिला जनसंख्या ५७४१ रहेको छ।

तालिका 1 वडागत जनसंख्या विवरण

वडा नं.	जम्मा घरधुरी संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा
१	517	2011	951	2011
२	641	2511	1176	2511
३	575	2564	1181	2564
४	406	1833	877	1833
५	412	1932	925	1932
जम्मा	**2551**	**10851**	**5110**	**10851**

स्रोतः राष्टि«य जनगणना २०७८

जातिगत विवरणः

थबाङ गाउँपालिकामा मुख्यतः मगर जातिको वसोवास रहेको पाईन्छ । गाउँपाकि भरीमा मगर जातीको बाहुल्यता रहेको छ, जसको प्रतिशत ८४ छ भने दोस्रो बाहुल्यता १३ प्रतिशत सहित दलितको छ, साथै ३ प्रतिशत अन्य जातजातीको छ ।

भाषागत विवरणः

भाषाका आधारमा थबाङको जनसंख्या हेर्ने हो भने ७७ प्रतिशत खाम तथा मगर भाषाको बाहुल्यता छ भने नेपाली भाषी २१ प्रतिशत र अन्य २ प्रतिशत छन् ।

२.५ पूर्वाधार

सडकः

प्रायः सवै वडाहरु कच्चि सडक सञ्जालसँग आवद्ध भएपनि १२ महिना सञ्चालन हुने अवस्था देखिएको छैन । लामो समयसम्म निर्माण हुन नसकेको सुलीचौर-गुराँसे-थबाङ सडक खण्डको सिरक्याङ भिर खण्ड फोर्ने काम सकिएपछि उवा, थबाङ, मिरुलका साथसाथै धैरै वडाहरु लाभान्वित भएका छन् । यद्यपी खोलिएका सडकको स्तरोन्नती गर्नुपर्ने आवश्यकता टड्कारो रुपमा देखिन्छ ।

सिंचाईः

सिंचाईको पर्याप्त श्रोत यस गाउँपालिकामा रहेको देखिए पनि सिंचाईलाई सुव्यवस्थित गर्न गाउँपालिकाले योजनाहरु बनाई त्यसलाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ । गाउँपालिकामा भएका स्थानीय खोलाहरुलाई प्रयोगमा ल्याई गाउँका अधिकांस भुमी सिंचित गर्न सकिने सम्भावना प्रवल छ ।

२.६ पेशागत विवरणः

पेशागत हिसावले विश्लेषण गर्दा प्रायः सबै थबाङबासी कृषिमा भर पर्दछन् भने दोस्रोमा वैदेशिक रोजगारी तथा तेस्रोमा दैनिक ज्यालादारी गर्नु पर्ने बाध्यताको अवस्था छ । पालिकाको पार्श्वचित्र, २०७५ अनुसार यस पालिकामा जम्माजम्मी १३१ उद्यम तथा व्यवसायहरु रहेको अवस्था छ भने ८ वटा सहकारी संस्थाहरु र सीमित बैंकहरुले ग्रामिण अर्थतन्त्र चलायमान बनाएका छन् ।

२.७ उर्जा

बत्तिबाल्न उर्जाको उपयोगः

राष्टि«य जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकामा जम्मा २५५१ घरपरिवारमध्ये १८०९ परिवार बत्ति बाल्न बिजुली प्रयोग गर्दछन भने ७०९ परिवार उज्यालोका लागि सोलार प्रयोग गर्दछन र ९ परिवार किराशन प्रयोग गर्दछन । जम्मा २४ परिवार अन्य विकल्पमा रहेको अवस्था छ ।

खाना पकाउँन उर्जाको उपयोगः

राष्टि«य जनगणना, २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाका २५५१ घर परिवारमध्ये २३४३ परिवार खाना पकाउन दाउरा प्रयोग गर्दछन भने १९५ परिवार एल.पि. ग्याँस तथा २ परिवार बायो ग्याँस प्रयोग गर्दछन । त्यसैगरी, एक परिवार खाना पकाउन बिजुली प्रयोग गर्दछ र ७ परिवार मट्टितेल र ३ परिवार विविध बिकल्प अपनाउने गर्दछन ।

२.८ भवन तथा आवासः

राष्टि«य जनगणना, २०७८ अनुसार घरको बनौटका आधारमा थबाङ गाउँपालिकमा बसोवास गरिरहेका २५५१ घर परिवारमध्ये सबैभन्दा बढि १०१३ घर ढुङ्गाको स्लेटको छाना छ भने दोस्रोमा टिनको छाना भएका ८४१ घर तेस्रोमा काठको छाना ४९१, चौथोमा खर तथा परालको छाना भएको १५२ घर र पाचौंमा ५० घर ढलान भएका छन भने बाँकी ४ घर अन्य प्रकारको सामग्री उपयोग गरी छाना लगाएको अवस्था छ ।

घरको स्वामित्वका हिसावले २५५१ परिवारमध्ये २४५६ परिवार आफ्नै स्वामित्वको घरमा बसोबास गर्दछन भने ७८ परिवार भाडामा बसेको अवस्था छ ।

२.९ शिक्षाः

राष्टि«य जनगणना, २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको शिक्षाको अवस्था विश्लेषण गर्दा विभिन्न २२ वटा विद्यालयमा र ५ वटा बालविकासमा पठनपाठन हुन्छ र ५ वर्ष माथिकाको साक्षरता दर हेर्दा ५ वर्ष माथिको जनसंख्या ९८२१ मध्ये ७२०२ (७३.३३ प्रतिशत) साक्षर रहेको अवस्था छ ।

२.१० खानेपानी तथा सरसफाईः

खानेपानीका सन्दर्भमा राष्टि«य जनगणना, २०७८ को तथ्यांक अनुसार यस पालिकाका जम्मा २५५१ घरधुरीमध्ये २३७० घरले धाराको पानी उपभोग गरेका छन् भने १८ परिवार कुवाको, १४ परिवार खोलाको पानी तथा १४८ परिवारले मुहानको पानी १७५ ले उपभोग गर्दछन् ।। शौचालयका सन्दर्भमा २५५१ परिवार मद्धे १४५० ले ढल तथा सोफि्टि ट्याङ्क सहितको शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको अवस्था छ भने १०५९ परिवारले खाल्टे चर्पी प्रयोग गर्ने गरेको अवस्था छ । ४१ परिवारसँग कुनै प्रकारको पनि शौचालय छैन भने नगर्नेको बाहुल्यता छ र केवल ४ प्रतिशतले आधुनिक एकल परिवार सार्वजानिक शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको अवस्था छ ।

२.११ गाउँपालिकाका विकास सम्भावनाहरु:

कृषि :

कृषि जन्य वस्तुहरुमा हालसम्म देखापरेका परनिर्भरता हटाई उत्पादनमुलक कृषि प्रणालीको विषयलाई स्थानीय तहबाटै विश्लेषण गर्नु पर्ने आवश्यकता छ। यस गाउँपालिकामा कृषिजन्य वस्तुहरु साथै ढुंगा, तामा तथा विविध खानीको चरम सम्भावना हुँदाहुँदै पनि आधुनिक कृषि प्रणालीको ज्ञान, दक्ष जनशक्ति, श्रोत तथा साधनको कमिले गर्दा उल्लेख्य रुपमा प्रगति भएको देखिदैन । कृषि मार्फत क्षेत्र तथा देशलाई योगदान पुऱ्याउनको लागि कमसेकम निम्नलिखित बुँदाहरुको विस्तृत अध्ययन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

क) सम्भावित क्षेत्रहरुको पहिचान गरी नगदे तथा तरकारी बालीको पकेट क्षेत्रहरुको घोषणा गर्ने ।
ख) व्यवसायिक आलुखेति सम्बन्धी कार्यक्रमहरु नियमित रुपमा सञ्चालन गर्ने ।
ग) आधुनिक प्रविधीयुक्त कृषि कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गर्ने । पशुपंक्षी पालन र कृषिमा लगानी बढाउँदै अण्डा, मासु, तरकारी र खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
घ) कीटनाशक औषधीको प्रयोगलाई क्रमश निरुत्साहित गर्दै लैजाने ।
ङ) एक घर एक रुखको विरुवा नीति अवलम्वन गर्ने ।
च) वृक्षारोपण र सामुदायिक वनको संरक्षण र उचित उपयोग गर्दै जाने ।
छ) कुखुरा तथा वंगुर फार्मको लागि उपयुक्त स्थानको लागि अनुमति प्रदान गर्ने ।
ज) कृषिजन्य उत्पादन भण्डारणको लागि आधुनिक कोल्ड स्टोर निर्माण गर्ने ।
झ) मासुजन्य उत्पादन भण्डारणको लागि आधुनिक कोल्ड स्टोर निर्माण गरी बजारीकरणमा स्थानीय तहबाट पहल गर्ने ।
ञ) विभिन्न स्थानहरुमा खानी को अध्ययन गर्ने ।

पर्यटन :

युद्ध पर्यटनको प्रचुर सम्भावना भएको यस गाउँपालिकामा विभिन्न पर्यटकीय स्थलहरुको पहिचान तथा संरक्षण र विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । यसबाहेक निम्न बुँदाहरुमा अध्ययन गर्न सकिन्छ ।

क) होमस्टे, प्राचीन सँस्कृतिको अध्ययन, सँग्रहालय, पिकनिक स्पोटको निर्माण गर्ने ।
ख) उपयुक्त स्थानहरुमा पार्कहरुको निर्माण गर्ने ।
ग) उपयुक्त पर्यटकीय स्थानको पहिचान गरी भ्यू-टावर निर्माण गर्ने ।
घ) शहरी योजना तथा भवन निर्माण मापदण्ड, २०७२ को पूर्ण पालनमा जोड दिने ।

उद्योग :

देशको सम्वृद्धि र विकास निर्माणको मेरुदण्डको रुपमा कृषि सँगसँगै उद्योग पनि पर्दछ । यस गाउँपालिकामा प्रारम्भिक रुपमा ठूला उद्योग सञ्चालन गर्नको लागि उचित वातावरण तयार गर्न तत्काल सम्भव नभए पनि निम्न बुँदाहरुमा उचित नीति नियमका साथ तत्काल जनस्तरमा अनुभव गर्न सकिने कार्य गर्न सकिन्छ ।

क) घरेलु तथा साना उद्योगको विकास र प्रवर्द्धनमा जोड दिने ।
ख) निश्चित क्षेत्रलाई ओद्योगिक क्षेत्रका रुपमा विकास गर्न सकिने ।

शिक्षा :

एक घर एक रोजगारीको दीर्घकालिन नीति अनुरुप दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्न गाउँपालिकाका सम्पूर्ण अभिभावकहरुलाई विशेष कार्यक्रम योजना बनाई बालबालिकाहरुलाई अविलम्व विद्यालयमा भर्ना गर्नुका साथै प्राविधिक शिक्षाको स्थापनाको लागि ठोस पहल गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । यसका साथै, गाउँपालिकाका प्रत्येक वडाहरुमा कम्तिमा एउटा पुस्तकालयको व्यवस्था गर्नुपर्ने पनि देखिन्छ । किशोरी उमेरमै आमा भएका महिलाहरुको बच्चा, श्रमिक महिलाहरुका बच्चा तथा अति विपन्न वर्गका बच्चाहरुलाई शिक्षामा पहुँच दिन त्यस्ता बालबालिकाहरुका लागि कक्षा सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

खेलकुदः

क) एक वडा एक खेल मैदानको नीति अवलम्वन गर्नुपर्ने आवश्यकता ।
ख) विभिन्न खेलकुदका कायक्रमहरु नियमित रुपमा सञ्चालन गर्ने ।

अन्य :

यसबाहेक गाउँपालिकामा तत्काल केही कार्यक्रम तथा कार्ययोजना सम्बन्धी विश्लेषण गर्नुपर्ने आवश्यकता छ, जुन यसप्रकार छन् ।

क) सडक, खानेपानी, सिंचाई र फोहोर व्यवस्थापन लगायत क्षेत्रको सम्भाव्यता अध्ययन गरी योजना बैंक निर्माण गरेर योजना कार्यान्वयन गर्ने ।
ख) बजार व्यवस्थापनको लागि उचित पहल गर्ने, सहज रुपमा उत्पादित वस्तुहरु निर्यात गर्न सक्ने वातावरण वनाउने ।
ग) उत्पादित वस्तुहरुको आधुनिक भण्डारणको लागि उचित व्यवस्था गर्ने ।
घ) सबै वडाहरुमा सौर्य सडक वत्ति जडान गर्ने ।
ङ) पालिकाबाट अपाङ्गताको प्रकार वर्गीकरण गरी परिचयपत्र दिइएका व्यक्तिहरुका लागि आयआर्जन, सिपमूलक तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धि विशेष कार्यकम सञ्चालन गर्ने ।
च) सार्वजनिक जग्गाको समुचित संरक्षणको व्यवस्था गर्ने ।
छ) अवैध रुपमा हुने गर्भ तथा सुत्केरी महिलाको प्रसुतिको समयमा हुन सक्ने सम्भावित जोखिमको लागि उद्दार तथा राहतका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
ज) भर्खरै खोलिएका सडकहरुको स्तरोन्नती गर्ने ।
झ) वातावरण संरक्षणको लागि प्रत्येक वडामा कम्तिमा १ उद्यान निर्माण गर्ने ।
ञ) वर्थीङ सेन्टरको व्यवस्था नभएका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा वर्थीङ सेन्टरको सञ्चालन गर्न जनशक्ति, स्रोत साधन तथा अन्य पर्यावरणीय (सचेतना, स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति गराउँदाका फाइदा, सामाजिक मान्यताको विश्लेषण) व्यवस्थापनको कार्य गर्ने ।

२.१२ गाउँपालिकाका चुनौती तथा समस्याहरुः

कृषि :

कृषिजन्य वस्तुहरुको लागि उपयुक्त वातावरण तथा उर्वर जमिन साथै सिंचाईको श्रोत हुँदाहुँदै पनि उपयुक्त बजारीकरण, आधुनिक कृषि प्रणाली सम्बन्धी ज्ञानको कमी, जनचेतनाको कमी, दक्ष जनशक्तिको कमी, वैदेशिक रोजगारी जस्ता समस्याले कृषिजन्य उत्पादनमा प्रभाव पारेको देखिन्छ । केही क्षेत्रहरुमा व्यवसायिक

आलुखेती सञ्चालन भएपनि उचित परामर्श तथा अनुदान सम्बन्धी व्यवस्था गर्नुपर्ने आवश्यकता पनि छ। नदी आसपासका अत्यन्त उर्वर भुमिहरुको संरक्षण गर्नुपर्ने आवश्यकता पनि उत्तिकै देखिन्छ।

वसाईसराई तथा वैदेशिक रोजगारीः

गाउँपालिकाको विगतको तथ्याङ्कलाई सरसर्ती विश्लेषण गर्दा अधिकांश जनसंख्या कामको सिलसिलामा विदेशिएको पाईन्छ। यसरी जनसँख्या विस्तापित हुनुको प्रमुख कारण कामको खोजी, सुविधा सम्पन्न र पायक पर्ने स्थान, घरायसी कारण रहेका छन्। यो स्थीतिलाई अवमुल्यन गर्दै जाने हो भने निकट भविष्यमा गाउँपालिकाको विकासको लागि अझै ठुला चुनौतीहरु खडा हुन सक्ने देखिन्छ।

खानेपानीः

खानीपानीको उचित श्रोत हुँदा हुँदै पनि यस गाउँपालिकाका अधिकांस जनसंख्या सहज खानेपानी आपुर्तीबाट पिडित छन्। गाउँपालिकाले निकट भविष्यमा नै सम्पुर्ण घरमा पानीको आपूर्ती गर्ने योजना अनुसार एक घर एक धाराको नीति बनाई कार्यान्वयन गर्ने प्रदिवद्वता जनाईसकेको छ।

कर्मचारी व्यवस्थापन र प्रशासनिक चुनौति

देश संघीय व्यवस्थामा गएसँगै केही प्रशासनिक तथा व्यवस्थापन चुनौतीहरु पनि देखा पर्दै गईरहेका छन्। तथापी स्थानीय तहलाई नीति नियम परिमार्जन गर्ने अधिकार दिईएसँगै यस खालका चुनौतीहरुको विश्लेषण गरी विज्ञको सुझाव र सल्लाह लिई आवश्यकता अनुसार केन्द्रसँग समन्वय गरी परिमार्जन गर्दै लैजानुपर्ने आवश्यकता छ।

सुचना तथा सञ्चारः

जिल्लागत तथ्यांकको आधारमा यस गाउँपालिकाको सम्पूर्ण क्षेत्रमा टेलिफोन सेवा पुगेको भनिए पनि केही क्षेत्रमा भौगोलिक कारणले नेटवर्क पुग्न नसकेको अवस्था छ। तसर्थ, सुचना तथा सञ्चारबाट कोही पनि वञ्चित हुन नपर्ने गरि निम्न बुँदाहरुमा ध्यान दिनुपर्ने जरुरी छ।

क) नेटवर्क नपुगेका स्थानहरुमा अविलम्व टेलिफोन टावरको विस्तार गर्ने।
ख) सम्पुर्ण वडाहरुमा ईन्टरनेटको पहुँचको लागि आवश्यक तयारी गर्ने।
ग) स्थानीय रेडीयो, अनलाईन पत्रिकाहरु मार्फत गाउँपालिकाका गतिविधिहरुको प्रशारण गर्ने।

२.१३ श्रोत साधन तथा भवन :

२१ औं शताव्दीको युगमा पनि प्रशासनिक कार्यहरु परम्परागत तवरले सम्पन्न गर्नुपर्ने बाध्यता त छँदैछ त्यसमाथि पनि भवनहरु तथा श्रोत साधनको अपर्याप्तताले गर्दा सम्पुर्ण कार्यहरु प्रभावित हुन पुगेको देखिन्छ। उचित कार्ययोजना बनाई दक्ष जनशक्ति तथा विज्ञको सुझाव लिँदै प्रशासनिक कार्यहरु सहज रुपमा सञ्चालन गर्नको लागि उचित वातावरण बनाउनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ।

२.१४ मानव संशाधनको अवस्था

थबाङ गाउँपालिकाको समग्र कर्मचारी विवरण हेर्दा गाउँपालिका भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत देखी सामान्य सफाई कर्मचारीसम्म गरी ९१ जना कर्मचारी संयन्त्र रहेको छ। गाउँपालिकाको संगठन संरचना सर्भे नभएको हुँदा संगठन चार्ट तयार नभएको अवस्था छ। साथै कार्यपालिकाका १३ समेत गरी कूल जनप्रतिनिधी २९ रहेका छन।

२.१५ संस्थाको चल अचल सम्पत्ति विवरण

संस्थागत क्षमताका हिसावले यो गाउँपालिका साधन स्रोतले सम्पन्न रहेको अवस्था छ । गाउँपालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार निम्न प्रकारको अचल तथा चल सम्पत्ति रहेको अवस्था छ,

जग्गा जमिनः वडा १,२,३ र ५ को वडा कार्यालय र गाउँपालिकाको भवन र सो स्थानमा उपयोग भएको जग्गा आफ्नै भएको ।

सवारी साधन: यस गाउँपालिकासँग हलुका सवारी साधन १ वटा र मोटर साईकल ९ वटा रहेको अवस्था छ ।

राजनितिक प्रभाव :

विभिन्न कानुनी जटिलता का साथसाथै राजनैतिक प्रभावका कारणले गर्दा यस क्षेत्रमा मात्रै होइन धेरैजसो क्षेत्रका काम कारवाही प्रभावित देखिन्छन् । नीति नियमको धज्जि उडाउँदै राजनैतिक संरक्षणका आधारमा, सम्पन्न गर्नुपर्ने कामहरुमा सूस्तता, एकाधिकार, अवरोध श्रृजना गरेको उदाहरण कैयौं ठाउँमा पाउन सकिन्छ । तसर्थ, विकास र सम्वृद्धिको लागि उचित नीति नियम र कार्य योजना बनाइ दोषीलाई राजनैतिक संरक्षणको आधारमा उन्मुक्ति दिने प्रचलन बन्द गर्दै लैजानुपर्ने आवश्यकता तड्कारो रुपमा देखिन्छ ।

परिच्छेद ३: क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ अनुसार स्थानीय सरकारको क्षमता विकासलाई संस्थागत र मानव संशाधन क्षमता विकास गरी दुई आयाममा विभाजन गरि सोहि अनुकुलका प्रकृयाबाट यस अध्ययनमा क्षमता योजना तयारी कार्यलाई अगाडी बढाईएको छ ।

३.१ संस्थागत क्षमता विकास तीन आयाम

सामान्यतया क्षमता विकासलाई तीन आयाममा विश्लेषण गर्न सकिन्छ । सर्वप्रथम संस्थाको संरचनालाई दुरुस्त पार्नुपर्ने एउटा पाटो हो भने संरचनाको जिम्मेवारी अनुकुलन हुनेगरी आवश्यक संख्यामा मानव संशाधनको व्यवस्था र तिनिहरुको जिम्मेवारी अनुसारका कार्य गर्न सक्ने गरी ज्ञान, सीप र क्षमताको विकास गर्नु जरुरी छ। यसका अतिरिक्त पालिकाले जनसमक्ष घरघरै र निरन्तर पुऱ्याउँनु पर्ने सेवाहरु पनि हुन्छन् । जस्तैः कृषि सेवा, पशु सेवा, खानेपानी संरचनाहरुको मर्मत सेवा, बालि तथा पशु बिमा सेवा, पकेट क्षेत्र विकास सेवा, मानव स्वास्थ्य सेवा आदि । यी सबै प्रकारका सेवाहरु पालिका तथा वडामा रहेको सीमित जनशक्तिबाट मात्र संभव नहुने हुँदा अन्य सरोकारवालाहरु तथा बस्तिस्तरकै युवा युवतीको क्षमता विकास गरी सेवा बजारहरुको स्थापना गर्दा पालिकाबाट प्रवाह हुने कतिपय सेवाहरु स्थानीय स्तरबाटै प्रवाह हुन सक्ने बनाउँनु पनि क्षमता विकासको परिधिभित्र पर्न जान्छ ।

क्षमता विकासका तीन आयामः

३.२ थबाङ गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ को अनुसूची २, ३ र ५ अनुसार स्थानीय सरकार संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा, संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा, आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा तथा ***समुदायका सेवा समुदाय बाटै*** भन्ने मान्यतालाई पनि आत्मसात गरी आवश्यक सेवा बजारहरुको समेत लेखाजोखा गर्दा विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तीय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन, समन्वय र सहकार्य, मानव

संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, राजस्व परिचालन र वित्तिय अनुशासन जस्ता एकल साझा तथा संघीय कानूनबाट व्यवस्थित अधिकारहरुको प्रभावकारी उपयोगका लागि भौतिक स्रोत साधन व्यवस्था, नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि तयारी, मानव संशाधन प्राप्ती र तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धान जस्ता हरेक क्षेत्रमा क्षमता विकासका लागि माग भएको छ ।

आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन अन्तर्गत,

1. **मागमा आधारित क्षमता लेखाजोखाः** दिग्दर्शनको अनुसूची २ अन्तर्गतका क्षमता विकास क्षेत्र जस्तैः विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तिय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन र समन्वय र सहकार्य जस्ता विषयहरुका अतिरिक्त मानव संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण जस्ता अतिरिक्त विषयहरु माथि शाखागत रुपमा छलफल हुँदा अधिकांस शाखाहरुबाट माथी भनिएका क्षमता विकास क्षेत्रमा अभिमुखिकरण तथा तालिमहरुको अपेक्षा गरिएको छ भने दिग्दर्शनकै अनुसूची ३ अन्तर्गत नेतृत्व तहको क्षमता लेखाजोखा हुँदा पनि क्षमता विकासका हरेक क्षेत्रमा प्रशिक्षण, अनुशिक्षण, स्रोत साधनको व्यवस्थापन, थप कर्मचारी दरबन्दी जस्ता कुराहरु माग भएको अवस्था छ ।

2. **आपूर्तिमा आधारित क्षमता लेखाजोखाः** त्यसैगरी अनुसूची ५ को आपूर्तिमा आधारित क्षमताको लेखाजोखा अन्तर्गत गाउँपालिकाको अधिकारको उपयोगको अवस्था, ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था, शाखा तथा इकाईगत कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थार नयाँ अवधारणा, नीति तथा सूचना प्रविधिको उपयोगको विश्लेषण गर्दा केहि ऐन नियम तथा कार्यविधिहरु त्यार गर्न बाँकी भएको अवस्था, कर्मचारी दरबन्दि थपको व्यवस्था र नया अवधारणा अन्तर्गत केहि योजना, गुरुयोजना तयारी तथा अद्यावधिक गर्नु पर्नेजस्ता विषयहरुको योजना बनाउँनु पर्ने देखियो ।***(लेखाजोखाको विस्तृत विवरण अनुसूची १ देखि ३ सम्म र क्षमता विकास योजनाको विवरण तल तालिका २ मा दिईएको छ)***

३.३ मानव संशाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूची ८, र ९ अनुसार स्थानीय सरकार विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा (शाखागत रूपमा) र स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा (विषयक्षेत्रगत रूपमा) क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा गर्दा आवश्यक ठानिएका ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि सामान्यतया निम्न अनुसार अपेक्षा गरिएको अवस्था छ,

- दिग्दर्शनको अनुसूची ८ अन्तरगत सबै शाखाका कर्मचारीले स्वमूल्याङ्कन गरी आफ्नो तोकिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न ज्ञान, सीप र क्षमता मध्यम रहेको जाहेर गरेका छन् र थप क्षमता विकासमा न्युन पनि राखिएको थियो ।
- त्यसैगरी दिग्दर्शनको अनुसूची ९ अन्तर्गत विषयगत क्षेत्रका रुपमा स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा गर्दा विभिन्न नेतृत्व तह, वडासमिति तथा कर्मचारी र पालिकाका विभिन्न कर्मचारीलाई विभिन्न विषय खासगरी पालिका तथा वडाहरुको नेतृत्व तह र पालिकाका विभिन्न तहका कर्मचारीलाई विभिन्न प्रकारका तालिम तथा प्रशिक्षणहरुको माग भएको अवस्था छ । ***(लेखाजोखाको विस्तृत विवरण अनुसूची ४ र ५मा) र क्षमता विकास योजनाको विवरण तल तालिका ३ मा दिईएको छ)***

३.४ सेवा बजारहरुको क्षमता विकास लेखाजोखा

गाउँपालिकाले जनसमक्ष घरघरै र निरन्तर पु¥याउँनुपर्ने सेवाहरु पनि हुन्छन् जस्तै कृषि सेवा, पशु सेवा, खानेपानीहरुको मर्मत सेवा, बालि तथा पशु बिमा सेवा, पकेट क्षेत्र विकास सेवा, मानव स्वास्थ्य सेवा आदि । यी सबै प्रकारका सेवाहरु गाउँपालिका तथा वडामा रहेको सीमित जनशक्तिबाट मात्र संभव नहुने हुँदा बस्तिस्तरकै युवा युवतीको क्षमता विकास गरी सेवा बजारहरुको स्थापना गर्दा गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने कतिपय सेवाहरु स्थानीय स्तरबाटै प्रवाह हुन सक्ने र स्थानीय सीपले स्थानीय रुपमै बजार पाउँने हुँदा ***समुदायको सेवा समुदायबाटै*** बनाउँनु पनि क्षमता विकासको परिधिभित्र पर्न जान्छ । यसैलाई ध्यानमा राखी गाउँपालिकाका जिम्मेवार पदाधिकारीहरुको समन्वयमा विकास भैसकेको निम्न अनुसारको सेवा बजारको परिचालन योजना बनाईएको छः

तालिका 2 सेवा बजारको विवरण

सि.नं	विकास गरिने सेवा	आवश्यक संख्या	यसबाट पर्ने प्रभाव
१.	ग्रामिण कृषि प्राविधिक जनशक्ति तयारी	.१०	कृषकले स्थानीय स्तरमै न्युनतम कृषि सेवा पाउने र १० जना युवा स्थानीय स्तरमै रोजगार हुने ।
२.	ग्रामिण पशु प्राविधिक जनशक्ति तयारी	.१०	पशुपालक कृषकले स्थानीय स्तरमै न्युनतम पशुसेवा पाउने र १० जना युवा स्थानीय स्तरमै रोजगार हुने ।
३.	खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ता तयारी र परिचालन	.१०	खानेपानी उपभोक्ताले स्थानीय स्तरमै न्युनतम प्लम्बिङ्ग सेवा पाउने र कम्तिमा १० जना महिला, विपन्न तथा दलित युवा यवती स्थानीय स्तरमै रोजगार हुने ।
समग्रमा समुदायलाई आवश्यक सेवा प्रवाह चुस्त हुने छ र बजार सेवाको विकास हुनेछ ।			

परिच्छेद ४: समग्र योजना खाका

४. स्थानीय सरकारको क्षमता विकास

माथि भनिएझै स्थानीय तहका क्षमता विकासका तीन आयाम १) संस्थागत संरचना र प्रणालीमा सुधार, २) मानव संशाधन व्यवस्थापन र विकास तथा ३) सेवा बजारहरुको विकासलाई लिईन्छ । स्थानीय विकासमा यी तीनै आयामको अन्तरसम्बन्ध रहन्छ । संस्थागत प्रणाली राम्रो र साधन स्रोत सम्पन्न भए पनि यदि उचित प्रणालीमा क्षमतावान मानव संशाधनको व्यवस्थापन भएन भने प्रणाली एक्लैले केहि गर्न सक्दैन । यदि आवश्यक सीप र दक्षता सहितको मानव संशाधन प्रचूर मात्रामा छ तर प्रणालीमा अभाव छ भने पनि मानव संशाधनले गति लिन सक्दैन । त्यसैगरी यी दुवै चुस्त भएतापनि यदि सेवा बजारको विकास गरी सहकार्य वृद्धि भएन भने पनि विकासले गति लिन संभव छैन ।

४.१. संस्थागत क्षमता विकास एक परिचय

स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास भित्र उसको भूमिका तथा जिम्मेवारी पूरा गर्नका लागि तथा उसको प्रत्यक्ष पहुँचभित्र रहेको दक्षता, सीप, बुझाइ, धारणा, मूल्य, सम्बन्ध, व्यवहार, स्रोत र साधनको समग्र अवस्था हो । क्षमता विकासले भूमिका तथा जिम्मेवारी पूरा गर्नका लागि व्यक्ति, संगठन तथा समाजमा रहेको त्यस्तो ज्ञान, सीप र धारणा, क्षमता तथा स्रोतको उपयोगितामा वृद्धि गर्ने, बुझाइ तथा सम्बन्धलाई सुदृढ बनाउने र दिगोपनाका लागि मूल्य, धारणा र उत्प्रेरणाका मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्नुपर्ने हुँदा यसलाई व्यक्तिको ज्ञान, सिप र धारणामा सकारात्मक प्रभाव ल्याउनुका साथै समग्र संस्था र प्रणालीको कार्य दक्षता र प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने उपायको रुपमा उपयोग गर्नुपर्ने हुन्छ ।

त्यसैले, संस्थागत क्षमता विकासले संगठनको उद्देश्य हासिल गर्नका लागि संगठन संरचना, नीति तथा कार्य प्रक्रिया, स्रोत तथा व्यवस्थापनका मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्नुपर्ने हुँदा सोको विश्लेषणलाई बढि ध्यान दिइएको थियो जसको माध्यमले व्यक्ति, संगठन र समाजमा आइपर्ने समस्याहरु समाधान गर्न, सम्भावनाहरुको उपयोग गर्न तथा समय सापेक्ष विकासका निर्धारित उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न आवश्यक ज्ञान, सीप र धारणा प्राप्त गर्न मद्दत मिल्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

तसर्थ, पुराना तथा अनुपयुक्त क्षमताहरूलाई हटाउने वा रूपान्तरण गर्न विद्यमान क्षमतालाई अधिकतम प्रयोग गर्न, विद्यमान क्षमताको विकास तथा सुदृढीकरण गर्न र नयाँ क्षमता स्थापना गर्ने विषयमा विश्लेषण र योजना तयारीलाई भौतिक स्रोत साधन, ऐन, नियम, विधि र प्रणाली, मानव संशाधन व्यवस्था गरी चार भागमा छुट्याएर विश्लेषण गरिएको छ ।

४.२ मानव संशाधन विकास एक परिचय

भनिन्छ, "**Any value add to an employee is value added to organization"** तसर्थ मानव संशाधनको क्षमता विकास भनेको गाउँपालिकाको खर्च नभई लगानी र कार्य क्षमता वृद्धि दुवै हो । त्यसैले भनिन्छ, ज्ञान र सीपले संस्थालाई चलायमान बनाउँदछ । सामान्यतयाः मानव संशाधन विकास भनेको संस्थामा कार्यरत कर्मचारी, प्रतिनिधि तथा विविध कार्यमा सहयोग गर्ने सेवा बजारको व्यक्तिगत र संस्थागत सीप, ज्ञान र क्षमता विकासको संरचना हो ।

यसले मानव संशाधन विकास केवल तालिम अध्ययन अवलोकन गोष्ठी, अन्तरक्रिया आदि मात्र नभै यो संगठनमा आवद्ध मानिस, संस्थाको आन्तरिक तथा बाह्य व्यवस्थापन, संरचना, विधि, प्रस्तुति समेत भएको हुँदा यो क्षमता विकास योजना बनाउँदा वर्तमानमा भएको जनशक्तिको विद्यमान क्षमताको मूल्याङ्कन तथा

विश्लेषण गरी त्यस अनुरूप क्षमता विकास रणनीति तथा योजनाको तर्जुमा गरिएको छ। अध्ययन क्रममा पालिकका कर्मचारीसँग दुवै व्यक्तिगत र समूहगत रुपमा कर्मचारीको कार्यविवरण अनुसार गर्नुपर्ने कार्यका लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान, सीप र धारणा तथा उनिहरुमा रहेको विद्यमान ज्ञान, सीप र धारणाबीचको अन्तर पहिचान गरी यसरी प्राप्त भएका सूचनाहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गरी मानव संशाधन विकासका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गरी योजना बनाईएको हो ।

४.३ वर्तमान अवस्थाः

गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भे नभएको अवस्था छ। गाउँपालिकाको वर्तमान संगठन संरचना अनुसार गाउँसभा, अध्यक्ष्य, उपाध्यक्ष्य, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र न्ययिक समिति लगायत अध्यक्ष र उपाध्यक्षको निजि सचिवालयको व्यवस्था छ । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको प्रत्यक्ष मातहतमा रहने गरी प्रशासन, आर्थिक प्रशासन, योजना, वन, वातावरण तथा भौतिक विकास शाखा, सूचना प्रविधि, शिक्षा, युवा तथा तथा खेलकुद शाखा, आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा, कृषि विकास शाखा, पशुपंछी विकास शाखा, पञ्जिकरण, रोजगार सेवा केन्द्र, महिला बालबालिक तथा जेष्ठ नागरिक शाखा, जिन्सी, सहकारी, व्यवसाय दर्ता, उद्यम विकास शाखाहरुको व्यवस्था गरेको अवस्था छ । विभिन्न ओहदामा रहेका कतिपय कर्मचारीहरु र विभिन्न तहका अधिकांश जन निर्वाचित प्रतिनिधिहरुले पदिय जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक क्षमता विकासका लागि न्युनतम तालिम पनि नपाएको अवस्था रहेको छ।

४.४ संभावना र अवसर

थबाङ गाउँपालिका यातायातबाट जोडिएको, प्रसस्त केहि मात्रामा भएपनि आन्तरिक आय वृद्धि गर्नसक्ने अवस्थामा रहेको र आफ्नै भवनको सुविधा भएको हुँदा संस्थागत संरचनामा भएका शाखाहरुलाई भौतिक स्रोत साधन, आवश्यक संख्यामा मानव संशाधन व्यवस्थापन र सेवा बजारहरुको विकास गर्न सकिने संभावना प्रचूर मात्रामा रहेको अवस्था छ । त्यसैगरी, पालिकाको आन्तरिक आय र संभावित सहयोगको दायराका आधारमा पनि मानव संशाधन विकासमा लगानी गर्न सकिने संभावना राम्रै छ।

४.५ समस्या तथा चुनौती

गाउँपालिका भित्र समायोजन भई आएका ,संघीय लोकसेवा आयोग उत्तिर्ण गरी आएका, प्रदेश लोकसेवा आयोग, साविकका स्थानीय तहहरुबाट र ज्यालादारी तथा करार गरी विभिन्न स्रोतबाट उपलब्ध जनशक्ति छ । संघबाट आएको जनशक्ति छिट छिटो सरुवा भै जाने आउने क्रमले गर्दा पालिकाले आफ्नो स्रोतबाट क्षमता विकासमा लगानी गर्न त्यति उत्साह नदेखाउँने अवस्था रहेको छ। त्यसैगरी, ज्यालादारी तथा करारका कर्मचारी नितान्त अस्थायी प्रकृतिका भएका हुँदा त्यसमा लगानी गर्न पनि पालिकालाई उत्साह नहुने अवस्था छ। नीतिगत तहमा बस्नेलाई मानव संशाधन विकासमा खर्च गर्दा आर्थिक बोझका रुपमा हेर्न खोजिएजस्तो पनि देखिन्छ ।

४.५ सोच र लक्ष्य

सोच

"थबाङ गाउपालिकाको उच्च छविको एकमात्र आधार : कम झण्झट, छिटो र पारदर्शिता सहितको सेवा प्रवाह र विस्तार"

लक्ष्य

संस्थागत रुपमा सबल, पूर्ण प्रजातान्त्रिक, कुशल नेतृत्वका र पूर्ण जिम्मेवारीका साथ प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्न सक्षम गाउँपालिकाको रुपमा थबाङ गाउँपालिकाको विकास गर्नु हो ।

४.६ क्षमता विकासको उद्देश्य

- थबाङ गाउँपालिकाको संस्थागत प्रणालीमा भौतिक स्रोत साधन तथा प्रविधिको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- कार्य जिम्मेवारीका आधारमा मानव संशाधनको व्यवस्थापन गर्ने ।
- कार्य जिम्मेवारी राम्रोसँग निर्वाह गर्न सक्ने गरी उपलब्ध मानव संशाधनको क्षमता विकास गर्ने ।
- जनप्रतिनिधीहरुलाई पदीय जिम्मेवारी अनुरुपको कार्य गर्न सक्नेगरी जिम्मेवारी र काम तथा कर्तव्यबारे क्षमता विकास गर्ने ।
- सेवा बजार जस्तैः टोल विकास समितिको क्षमता विकास गर्ने तथा कृषि, पशु तथा खानेपानी मर्मत कार्यकर्ताको व्यवथापन, क्षमता विकास र परिचालन गर्ने ।

४.७. संस्थागत क्षमता विकासको रणनीति तथा कार्यनीति

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ अनुसार गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा प्रतिनिधि तथा वडा सचिव तथा कर्मचारी लगायत र सरोकारवालाहरुलाई एकदिने अनुशिक्षण पश्चात दिग्दर्शनको अनुसूची २ देखी ५ सम्मका फारमहरु प्रयोग गरी लेखाजोखा गरी अनुसूची ७ अनुसारको योजना तयार गरिएको छ भने सोहि दिग्दर्शन अनुसार गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा प्रतिनिधि तथा वडा सचिवहरु/कर्मचारी लगायत र सरोकारवालाहरुलाई एकदिने अनुशिक्षण पश्चात दिग्दर्शनको अनुसूची ८ र ९ का फारमहरु प्रयोग गरी लेखाजोखा तथा छलफलका आधारमा अनुसूची १० अनुसारको योजना तयार गरिएको छ । विस्तृत रणनीति, योजना कार्यन्वयनका सिद्धान्त र पहिलो वर्षको कार्ययोजना अनुसूची ५ मा दिईएको छ ।

४.८ संस्थागत क्षमता विकासका प्रमुख योजनाहरु

तालिका 3 स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूची ७ मा आधारित)

क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू	इकाई	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी	समयावधि				बजेट				लागत व्यहोर्ने स्रोत	
				२०८० /८१	२०८१/ ८२	२०८२ /८३	जम्मा	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	जम्मा	आन्तरिक	बाह्य
१. भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धीत													
प्रशासन र आ.प्र. शाखालाई सोफा सेट	संख्या	२	प्र.प्र.अ.	2	0	0	2	40000	0	0	40000	40000	0
प्रशासन, राजश्व, महिला बालबालिका, जिन्सि, सहकारी व्यवसाय दर्ता, सा.वि.सा.लाई डेस्कटप	संख्या	७	प्र.प्र.अ.	2	2	3	7	60000	60000	90000	210000	210000	0
योजना, शिक्षा, राजश्व, महिला बालबालिका, जिन्सि, सहकारी व्यवसाय दर्ता। सा.वि.सा.लाई ल्यापटप	संख्या	८	प्र.प्र.अ.	2	3	3	8	200000	300000	300000	800000	800000	0
महिला बालबालिका, जिन्सि, सहकारी व्यवसाय दर्ता र सा.वि.सा.लाई प्रिन्टर	संख्या	५	प्र.प्र.अ.	2	2	1	5	60000	60000	30000	150000	150000	0
सबै ५ वटा वडालाई कलर प्रिन्टर	संख्या	५	प्र.प्र.अ.	2	2	1	5	60000	60000	30000	150000	150000	0
सबै ५ वटा वडालाई फोटोकपी मेशिन	संख्या	५	प्र.प्र.अ.	5	0	0	5	500000	0	0	500000	500000	0

विभिन्न शाखाहरुलाई फर्निचर			प्र.प्र.अ.					200000	200000	300000	700000	700000	0
भौतिक स्रोत साधन सँग सम्बन्धीत जम्मा बजेट रु								**1120000**	**680000**	**750000**	**2550000**	**2550000**	
२. नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धीत													
मध्यमकालिन खर्च संरचना तयारी	संख्या	१	योजना र लेखा	1	0	0	1	500000	0	0	500000	500000	0
नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना	संख्या	१	योजना शाखा	0	0	1	1	0	0	500000	500000	100000	400000
वातावरण, जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनका लागि नीति तथा दिग्दर्शन तयारी	संख्या	१	पुर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा	0	0	1	0	1	250000	0	250000	250000	0
आर्थिक विकास र निजी क्षेत्रसँगको साझेदारी कार्यविधि तयार गर्ने	संख्या	१	योजना	0	0	1	1	0	0	200000	200000	200000	0
नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धीत जम्मा बजेट रु								**500000**	**250000**	**700000**	**1450000**	**1050000**	**400000**
३. मानव संशाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धीत													
ग्रामिण कृषि प्रविधि परिचालन	संख्या	10	५ वटा वडा	10	0	0	10	500000	0	0	500000	500000	0
ग्रामिण पशु प्रविधि परिचालन	संख्या	10	५ वटा वडा	0	10	0	10	0	600000	0	600000	600000	0
खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ताका परिचालन	संख्या	10	५ वटा वडा	0	0	10	10	0	0	700000	700000	700000	0
प्रशासन, योजना, आ.प्र, प्राविधिक, शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पशु विकास, राजश्व,	संख्या	22	क.प्र									चालु खर्च	चालु खर्च

म.बालबालिका, जिन्सि, सहकारी, व्यवसाय दर्ता, सामाजिक विकास र वडाहरुमा गरी मानव संशाधन थप													
मानव संशाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धीत जम्मा बजेट रु								**500000**	**600000**	**700000**	**1800000**	**1800000**	**0**
जम्मा संस्थागत क्षमता विकास बजेट रु								**2120000**	**1530000**	**2150000**	**5800000**	**5400000**	**400000**

४.९ मानव संशाधन विकासका प्रमुख योजनाहरु

तालिका 4 स्थानीय सरकारको मानव संशाधन विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूची १० मा आधारित)

मानव संशाधन विकास क्रियाकलापहरू	प्राप्त हुने सिकाई	सेवा प्रवाहमा आउने प्रभावकारिता	मुख्य जिम्मेवारी	इकाई	परिमाण	समयावधि				बजेट			
						२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	जम्मा	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	जम्मा
१. निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि													
१.१.स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन र सुशासनबारे सबै निर्वाचित प्रतिनिधिहरुलाई प्रशिक्षण	सुशासन सहितको सेवा प्रवाहको ज्ञान	स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	सहभागी संख्या	२९	29	0	0	29	435000	0	0	435000
१.२ न्याय सम्पादन तथा मध्यस्थताबारे न्यायिक समितिका पदाधिकारी र मेलमिलाप कर्तालाई प्रशिक्षण	न्याय सम्पादनमा सहजता र मेलमिलापमा वृद्धि	स्थानीय झै झगडा मिलाउन सक्षम हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	सहभागी संख्या	१८	0	18	0	18	0	360000	0	360000
१.३ नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीबारे कार्यपालिका सदस्यहरुलाई तालिम	ग्रामिण योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबारे ज्ञान प्राप्त हुँने	योजना चक्र व्यवस्थापन तथा मुल्याङन प्रणालीमा सहजता आउँने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समिति को सहयोगमा	सहभागी संख्या	१३	0	13	0	13	0	195000	0	195000
१.४ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणबारे कार्यपालिका र वडा समितिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण	GESI बारे संवेदनशिलता आउँने	समावेसी विकास हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२९	10	19	0	29	150000	285000	0	435000

१.५ सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापनः अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण बारे कार्यपालिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण	एकिकृत ज्ञान प्राप्त हुने	विषय वस्तुमा सुधार	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२५	0	0	25	25	0	0	250000	250000
१.६ अनुगमन, मूल्याङ्कन, प्रतिवेदन कार्यपालिका पदाधिकारी लाई प्रशिक्षण	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको ज्ञान प्राप्त	योजनाहरुको अनुगमन भै चुस्त प्रतिवेदनहरु लेखिने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२९	0	29	0	29	0	435000	0	435000
कार्यपालिका सदस्य तथा वडा समितिहरु लाई नेतृत्व सीप र Team Building, द्वन्द व्यवस्थापन जस्ता एकिकृत तालिम तथा छलफल	एकिकृत ज्ञान प्राप्त हुने	एकता कायम हुँने र नेतृत्व शैलीमा सुधार हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	३३	0	0	33	33	0	0	280000	280000
स्थानीय परिप्रेक्ष्यसँग सम्बन्धीत विषयहरू जस्तैः पूर्ण खोप, सरसफाई, साक्षर, बालविवाह, घटना दर्ता, र नियन्त्रणमुखी कार्य जस्तैः छुवाछुत, भेदभाव, दाइजो, छाउपडी, बोक्सी, आदि	एकिकृत ज्ञान प्राप्त हुने	स्थानीय समस्याहरुको ज्ञान हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	३३	0	33	0	33	0	285000	0	285000
अनुगमन, मूल्याङ्कन, प्रतिवेदनबारे कार्यपालिका र वडा समितिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण		सफाई र वातावरण संरक्षणमा सुधार हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२९	14	0	15	29	150000	0	180000	330000

जलवायु परिवर्तन तथा अनुकुलबारे कार्यपालिका र वडा समितिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण		वातावरण संरक्षण हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१३	0	13	0	13	0	210000	0	210000
जनसम्पर्क तथा संवाद शैली (Community Relations & Negotiation Skills बारे कार्यपालिका सदस्यहरुलाई तालिम दिने	संवाद ज्ञान प्राप्ती	जनप्रतिनिधिहरु र जनता बिच शौहार्द्र वातावरणमा संवाद हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१३	0		13	13	0	0	180000	330000
दिगो विकास लक्ष्यको आन्तरिकिकरणबारे तालिम	दिगो विकास लक्ष्यबारे ज्ञान हुने	स्थानीय योजनाहरुमा दिगो विकास लक्ष्यको आन्तरिकिकरण हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२९	29	0	0	29	435000	0	0	435000
निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि रु.										**1170000**	**1770000**	**890000**	**3830000**
२. समिति, उपसमितिहरूका लागि													
२.१ विकासमा सहभगिता र सूचनाको हकबारे टोल विकास समितिहरुलाई बस्तिरस्तरको तालिम	जनसहभागिताको ज्ञान	जनसहभागिता जुट्ने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	कार्यक्रम संख्या	१५०	20	40	90	150	200000	400000	900000	1500000
२.२ पूर्ण खोप, सरसफाई, साक्षर, बालविवाह, घटना दर्ता तथा छुवाछुत, भेदभाव, दाइजो, बोक्सी, जस्ता विकृतिबारे टोल विकास समितिहरुलाई बस्तिरस्तरको तालिम	स्थानीय परिवेसमा सुधारको ज्ञान प्राप्त हुने	स्थानीय परिवेसमा सुधार हुने र विकृति नियन्त्रण हुने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१५०	20	50	80	60	200000	500000	800000	1500000

२.३ पालिका भित्रका विभिन्न विषयगत समितिका पदाधिकारीहरु लाई उनिहरुको औचित्य र जिम्मेवारी बारे प्रशिक्षण	जिम्मेवारी प्रष्ट हुने	जिम्मेवारी निर्वाह हुने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	सहभागि संख्या	१५	0	0	15	15	0	0	225000	225000
जम्मा समिति, उपसमितिहरूका लागि रु										**400000**	**900000**	**1925000**	**3225000**
३. कर्मचारीहरूका लागि													
३.१ स्थानीय शासनसम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन बारे पालिकाका अधिकृत र वडा कर्मचरीहरुलाई प्रशिक्षण	सुशासन सहितको सेवा प्रवाहको ज्ञान	स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२०	0	20	0	20	0	300000	0	300000
३.२ न्याय सम्पादन तथा मध्यस्थता बारे न्यायिक समिति हेर्ने कर्मचारीलाई पुनर्ताजकी प्रशिक्षण	न्याय सम्पादन मा सहजता र मेलमिलापमा वृद्धि	स्थानीय झैझगडा मिलाउन सक्षम हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१	1	0	0	11	20000	0	0	20000
३.३ नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीबारे गाउँपालिकाको योजना शाखा र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी तथा वडा सचिवहरुलाई तालिम	ग्रामिण योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन बारे ज्ञान प्राप्त हुँने	योजना चक्र व्यवस्थापन तथा मुल्याङन प्रणालीमा सहजता आउँने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१९	0	19	0	19	0	285000	0	285000
३.४ शहरी भू–उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन बारे योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी तालिम			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१५	15	0	0	15	250000	0	0	250000

३.५ शहरी भवन संहिता बारे योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी तालिम			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१५	0	0	15	15	0	0	260000	260000
३.६ कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणालीबारे वडा सचिवहरु र प्रशासन र सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	सेवा प्रवाह सहज	जनता सेवामा चुस्तता महशुस गर्ने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२०	0	10	10	20	0	200000	200000	400000
३.७ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणबारे सामाजिक विकास अधिकृत तथा महिला बालबालिका अधिकृत र अन्य कर्मचारी र वडा सचिवहरु लाई प्रशिक्षण	GESI बारे संवेदनशिलता आउँने	समावेसी विकास हुने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	३०	15	0	15	30	150000	0	180000	330000
३.८ सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापनबारे सूचना तथा प्रविधि अधिकृत, वडा कर्मचारी र पालिका कर्मचारीलाई तालिम	सूचना प्रविधि र ज्ञान व्यवस्थापनमा कर्मचारीको ज्ञान वृद्धि हुने	सूचना प्रणाली व्यवस्थित हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	३०	15	15	0	30	180000	180000	0	360000
३.९ नेतृत्व सीप, Team Building, र द्वन्द व्यवस्थापन पालिकाका सबै कर्मचारीलाई तालिम	कर्मचारीमा एक आपसी सहयोग र समन्वयको ज्ञानको विकास हुने	कर्मचारीमा टीम एकता, आपसी सद्भाव र समन्वयको विकास हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	५०	15	15	20	50	150000	150000	250000	550000
३.१० सकारात्मक सोच बारे पालिकाका सबै कर्मचारी लाई तालिम	सकारात्मक सोचाई र चिन्तनको विकास हुने	कर्मचारीमा सकारात्मक दृष्टिकोण र व्यवहारको विकास हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	५०	15	15	20	50	150000	150000	250000	550000

३.११ लेखा व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, बेरूजु फछ्र्यौटबारे लेखा शाखाका कर्मचारी र प्र.प्र.अ. र सचिवहरुलाई प्रशिक्षण	लेखा सम्बन्धी दैनिक कार्यसञ्चालन तथा लेखापरीक्षण ज्ञान	लेखा व्यवस्थापनमा कुसलता र बेरुजु रकम घटाउने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२०	10	10	0	20	150000	150000	0	300000
३.१२ सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापनबारे खरिद इकाई, जिन्सी हेर्ने, लेखा हेर्ने कर्मचारी, शाखा प्रमुख र प्र.प्र.अ.लाई अभिमुखिकरण	खरिदलाई व्यवस्थित गर्न	सरकारी सम्पत्तीको व्यवस्थापन र आर्थिक पारदर्शिता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२०	0	0	20	20	0	0	250000	250000
३.१३ सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन: अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषणबारे सा.बि.अ. र वडा कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	सार्वजनिक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि	अतिथी सत्कार तथा उद्घोषण गर्न सक्षम	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	३०	0	15	15	30	0	150000	180000	330000
३.१४अनुगमन, मूल्याङ्कन, प्रतिवेदन बारे पालिका स्तरीय अनुगमन समिति र वडा स्तरीय अनुगमन समितिका कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	योजना लगायत विभिन्न क्षेत्र जस्तै वजार, खानी अनुगमन मुल्याङकनबारे जान्न	अनुगमनका चरणहरु, मुल्याङकनका विधिहरु र प्रतिवेदनका बुदाहरुका बारेमा जानकार हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	२०	10	0	10	20	200000	0	200000	400000
३.१५ जनसम्पर्क तथा संवादशैली र सूचना प्रविधिबारे प्र.प्र. अ. सा.बि.अ, सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारी र वडाका कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	समन्वय तथा सहकार्यका लागि, सुचना प्रविधि तथा इमेल, इन्टरनेट बारे जान्ने	आपसी समभ्रदारी तथा समन्वय र पारस्पारिक सहअस्तीत्व, सुचना प्रविधिबारे ज्ञान हासिल	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१०	0	0	10	10	0	0	100000	100000
३.१६ सबै तहका नयाँ कर्मचरी र वडाका कर्मचारीलाई सेवा प्रवेश तालिम	आफ्नो म्मिवारी बोध हुने	जिम्मेवारी पुरा हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय		नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	75000	50000	25000	150000

			समितिको सहयोगमा									
३.१७ कृत्रिम गर्भाधान बारे पशु सेवा प्रविधिक हरुलाई तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	कृत्रिम गर्भाधानको सुरुवात हुने ।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	७	7	0	0	7	140000	0	0	140000
३.१८ प्रयोगशाला विस्तार तालिम - पशुसेवा प्राविधिक	विषय वस्तुमा दक्षता	प्रयोगशाला नियमित रुपमा संचालन हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	७	0	0	7	7	0	0	140000	140000
३.१९ माटो परीक्षण र ल्याव संचानलन तथा परीक्षण बारे कृषि प्राविधिकहरुलाई तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	प्रयोगशाला नियमित रुपमा संचालन हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	८	8	0	0	8	120000	0	0	120000
३.२० नविनतम कृषि प्रविधिबारे कृषि शाखाका कर्मचारीलाई तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	कृषिमा नयाँ प्रविधिको उपयोग हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	८	0	8	0	8	0	120000	0	120000
३.२१ VERS-MIS बारे स.प्र.अ, वडा सचिव र पन्जिकरणका कर्मचारीलाई तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	विषयगत कार्य दक्षताको उपयोग हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१०	0	0	10	10	0	0	250000	250000
३.२२ *ELMIS, HMIS, DHIS 2, SBARU-USG तालिम*	विषय वस्तुमा दक्षता	विषयगत कार्य दक्षताको उपयोग हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	६१	20	20	21	61	200000	200000	225000	625000

३.२३ स्वास्थ्यकर्मीहरु लाई सेवाकालिन तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	विषयगत कार्य दक्षताको उपयोग हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	३८	10	10	18	38	100000	120000	250000	470000
३.२४ IUDC IMPLANT सम्बन्धी तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	विषयगत कार्य दक्षताको उपयोग हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१०	0	10	0	10	0	150000	0	150000
३.२५ Internet र कम्प्युटर सम्बन्धी पालिका कर्मचारी र वडा सचिवलाई तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	पालिकाको कार्यमा विषयगत कार्य दक्षताको उपयोग हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	५०	10	20	20	50	200000	400000	425000	1025000
३.२६ राजश्व शंकलन सम्बन्धी लेखा, स.प्र.अ., प्र.प्र.अ र सचिवहरुलाई तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	विषयगत कार्य दक्षताको उपयोग हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	१०	5	0	5	10	75000	0	75000	150000
३.२७ बोलपत्रबाट खरिद सस्टिमबारे प्र.प्र.अ., प्राविधिक, सुचना प्रविधि र खरिदलाई तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	विषयगत कार्य दक्षताको उपयोग हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र समन्वय समितिको सहयोगमा	संख्या	५	0	5	0	5	0	75000	0	75000
जम्मा कर्मचारीहरूका लागि रु										**2160000**	**2680000**	**3260000**	**8100000**
४. सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास													
४.१ महिला स्वयंसेविकाहरुलाई पोषण सुधारबारे थप प्रशिक्षण	पोषण सुधारका विविध उपायहरुको जानकारी हुने	पोषण सुधारका उपायहरु अवलम्बन हुने	वडा कार्यालय	संख्या	२७	10	10	7	27	150000	160000	140000	450000

४.२ मेलमिलाप अभियन्ता तयारीबारे तालिम	स्थानीय विवाद समाधान कर्ता तयार हुने	न्यायिक सेवा विस्तार हुने	सबै वडामा	संख्या	१८	18	0	0	18	250000	0	0	250000
४.३ कृषि, पशु सेवा र खानेपानी मर्मत कार्यकर्ता तयारीका लागि CTEVT को पाठ्यक्रम अनुसारको तालिम	सेवा विस्तार हुने	वडाहरुलाई सेवा प्रवाहमा सहजता	सबै वडामा	संख्या	३०	0	10	20	30	0	600000	1200000	1800000
जम्मा सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास रु										**400000**	**760000**	**1340000**	**2500000**
५. साझेदारहरुको क्षमता विकास													
५.१ विद्यालयका शिक्षकहरुलाई बाल उद्यान स्थापना र बालमैत्री पूर्वाधारको आवश्यकता र उपयोगिता बारे अनुशिक्षण	बाल उद्यान र बालमैत्री पूर्वाधारको ज्ञान	उद्यान स्थापना र बालमैत्री पूर्वाधार निर्माण हुने	सबै वडामा	संख्या	२५	10	10	5	25	200000	220000	110000	530000
५.२ IEMIS सम्बन्धी विद्यालयका शिक्षकहरुलाई तालिम					३०	0	10	20	30	0	150000	300000	450000
५.३ विद्यालय शिक्षकहरुलाई लेखा तालिम					३०	20	10	0	30	300000	150000	0	450000
५४ स्थानीय स्वास्थ चौकीका कर्मचारीलाई स्वास्थ्य सेवाको डिजिटल विधिबाट एकिकृत अभिलेख सम्बन्धी तालिम	स्वास्थ्या सेवा बारे ज्ञान बढ्ने	स्थानीय स्वास्थ्य सेवामा सुधार हुने	पालिका	संख्या	३८	10	10	18	38	200000	200000	280000	6800000
५.५ स्थानीय सहकारीहरुलाई कृषि उद्यमबारे प्रशिक्षण	कृषि लाई उद्यमको रुपमा बुझाई हुने	कृषिमा व्यवसायिकरण हुने ।	५ वटा वडा कार्यालय	संख्या	२५	0	10	15	25	0	100000	150000	250000
जम्मा साझेदारहरुको क्षमता विकास रु										**700000**	**820000**	**840000**	**2360000**
जम्मा मानव संशाधन विकास रु										**4830000**	**6930000**	**8255000**	**20015000**

स्थानीय सरकारको मानव संशाधन विकासको लागि अनुमान गरिको कुल बजेट रु. २००१५००० मध्ये रु १५०११२५० अर्थात ७५ प्रतिशत बाह्य स्रोतको आँकलन गरिएको छ भने २५ प्रतिशत अर्थात रु ५००३७५०. आन्तरिक स्रोतको आँकलन गरिएको छ ।

त्यसैगरी, संस्थागत क्षमता विकासमा कूल बजेट रु ५८,००,००० को ९७.१ प्रतिशत अर्थात रु ५४,००,००० आन्तरिक स्रोतको आँकलन गरिएको छ भने ६.९ प्रतिशत अर्थात रु ४,००,००० बाह्य स्रोतको आँकलन गरिएको छ ।

४.१० प्रमुख अपेक्षित उपलब्धिहरु

यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन भएपछि गाउँपालिका र यसको सेवा प्रवाह क्षमतामा निम्न अनुसारको परिवर्तन भएको हुने छ ।

1. पालिकाका सबै शाखाहरु भौतिक स्रोत साधन र उपकरणबाट सुसज्जित भएका हुनेछन् ।
2. पालिका थप ४ वटा नीति नियम तथा विधि र निर्देशिका बाट सुसज्जित हुनेछ ।
3. सबै शाखाहरुमा रिक्त दरबन्दि परिपूर्ति भएको हुनेछ ।
4. २९ जना जन-प्रतिनिधि, विभिन्न ओहदाको ५० जना सम्म कर्मचारी र १४८ जनासम्म साझेदाहरुको क्षमता विकास भएको हुनेछ ।
5. सबै ५ वटा वडामा गरी १० जना कृषि सेवा कार्यकर्ता, १० जना पशुसेवा कार्यकर्ता र १० जना खानेपानी मर्मत संभार कार्यकर्ता छनौट भै तालिम पाएर वडाहरुको समन्वयमा समुदायमा सेवा प्रवाह गरी स्वरोजगार समेत भएका हुनेछन् ।
6. गाउँपालिकाका सेवाहरु पहिले भन्दा छिटो, पारदर्शि र कम झन्झटिलो भएका हुनेछन् ।
7. यी सम्पूर्ण गतिविधि सञ्चालन गर्दा महिला, विपन्न, दलित, जनजाति तथा असहाय वर्गलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

४.११ बजेट बाँडफाँट

तालिका 5 स्थानीय तहको क्षमता विकासको खर्च सारांस

सि.नं	क्षमता विकास क्षेत्र	जम्मा रकम रु.	आन्तरिक योगदान	बाह्य सहयोग
१	**संस्थागत क्षमता विकास तर्फ**			
१.१	भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित	2550000	2550000	0
१.२	नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धीत	1450000	1050000	400000
१.३	मानव संशाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धीत	1800000	1800000	0
	जम्मा	**5800000**	**5400000**	**400000**
	प्रतिशत	**१००**	**९३.१ प्रतिशत**	**६.९ प्रतिशत**
२	**मानव संशाधन विकास तर्फ**			
२.१	निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि	3830000	957500	2872500
२.२	समिति, उपसमितिहरूका लागि	3225000	806250	2418750
२.३	कर्मचारीहरूका लागि	8100000	2025000	6075000
२.४	सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास	2500000	625000	1875000
२.५	साझेदारहरुको क्षमता विकास	2360000	590000	1770000
	जम्मा	**20015000**	**5003750**	**15011250**
	संस्थागत र मानव संशाधन विकास गरी कूल जम्मा रु	**25815000**	**5403750**	**20411250**
	प्रतिशत	**100**	**20.93**	**79.07**

४.१२ स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू

तालिका 6 क्षमता विकाससँग सम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू (अनुसूची ६ सँग सम्बन्धीत)

स्रोत व्यक्ति वा सरोकारवाला पक्षको नाम	क्षमता विकास सहकार्य वा सहयोगका क्षेत्र	सम्भावित भूमिका
संघीय सरकार	आर्थिक स्रोत	योजनामा आधारित विशेष तथा शसर्त अनुदान
प्रदेश सरकार	आर्थिक स्रोत र दातृनिकाय सँग समन्वय	योजनामा आधारित अतिरिक्त स्रोत, दातृ संस्थासँग सम्पर्क र समन्वय
PLGSP (प्रदेश सुशासन केन्द्र,) लुम्बिनी प्रदेश	अर्थिक र प्राविधिक सहयोग	आर्थिक स्रोत, प्रर्विधि क सहयोग र विशेषज्ञ सेवाको व्यवस्था र विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध, सेवाग्राही लीक्षत तथा सेवा बजारमा आधारित तालिम संचालन । निर्वाचित पदाधिकारीहरु, समिति तथा उपसमितिहरु, कर्मचारी र साझेदारहरु लक्षित विभिन्न क्षमता विकास तालिम, गोष्ठि तथा अनुशिक्षणहरु सहजिकरण
प्रदेश योजना आयोग, लुम्बिनी प्रदेश	नीतिगत व्यवस्था विभिन्न पक्षसँग समन्वय	प्रदेशमा बजेट व्यवस्था पन, दातृ निकायसँग समन्वय र सहयोगको वातावरण तयारी
आइंपास	कार्यक्रमको विषयसँग मेल खाने विषयको क्षमता विकासमा सहयोग	आर्थिक र प्राविधिक सहयोग
डिकोस	कार्यक्रमको विषयसँग मेल खाने विषयको क्षमता विकासमा सहयोग	आर्थिक र प्राविधिक सहयोग
सुआहारा कार्यक्रम	कार्यक्रमको विषयसँग मेल खाने विषयको क्षमता विकासमा सहयोग	आर्थिक र प्राविधिक सहयोग
काठमाडौं, पोखरा, सुर्खेत, दाङ तथा बुटवल लगायतका अन्य स्थानमा रहेका कन्सल्टेन्सीहरु	आवश्यक प्राविधिक सहयोग	सेवा सम्झौता भएमा निर्वाचित पदाधिकारीहरु, समिति तथा उपसमितिहरु, कर्मचारी र साझेदारहरु लक्षित विभिन्न क्षमता विकास तालिम, गोष्ठि तथा अनुशिक्षणहरु सहजिकरण तथा कार्यविधि हरु तयारी
अन्य दातृ निकाय	उपकरण र आर्थिक सहयोग	दाताको भूमिका रहने छ ।

नोटः योजना कार्यान्वियन गर्ने बेलामा स्रोत व्यक्ति वा संस्थाहरु पहिचान गर्न थप प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ ।

परिच्छेद ५ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति र कार्य योजना

५.१ पृष्ठभूमि

नेपालका सबै स्थानीय तहहरु नागरिकका घरदैलोका सरकार हुन र यीनलाई नेपालको संविधानले प्रशस्त विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारी अधिकार प्रदान गरेको छ । तर नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि यी अधिकारहरु उपयोग गर्न सबै स्थानीय तहहरु संस्थागत रुपमा सवल, संरचनागत रुपमा व्यापक र मानव संशाधनका रुपमा पर्याप्त ज्ञान, सीप र क्षमता युक्त हुनु जरुरी छ ।

अर्को अर्थमा भन्ने हो भने स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कत्तिको कुशल रूपमा सम्पादन हुन्छन् भन्ने कुरा स्थानीय सरकारको भौतिक सुसम्पन्नता, विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरू र मानव संशाधनको ज्ञान, सीप र क्षमतामा भर पर्दछ । तसर्थ यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयत गर्न केहि निश्चित रणनीति कार्यविधि अवलम्बन गरिनेछ जो तल दिईएको छ ।

५.२ उद्देश्य

थबाङ गाउँपालिकाको २०८० मा तयार भएको यो क्षमता विकास योजना पछिका वर्षहरुमा तयार हुने तथा भएका क्षमता विकास योजनाहरुको सफल र नतिजामूलक कार्यान्वयन भै योजनाले लिएको लक्ष्य तथा उद्देश्यहरु पुरा गर्न मद्दत पुऱ्याउने हो ।

५.३ कार्य क्षेत्र

पालिकाको क्षमता विकासको कार्यक्षेत्र व्यापक छ । खासगरी योजनामा निर्दिष्ट भएका क्षमता विकासका कार्यहरु सम्पादन गर्न दुई भागमा प्रस्तुत गरिएका योजनाहरुलाई कार्यान्वयन गर्ने हो ।

क. संस्थागत क्षमता विकास

1. भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धीत
2. नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धीत
3. मानव संशाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धीत

ख. मानव संशाधन विकासमा तालिम, गोष्ठि, सेमिनार, अवलोकन भ्रमण, अन्तरकृया आदि

1. निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि
2. विभिन्न समिति, उपसमिति, टोल विकास समितीहरूका लागि
3. वडाहरु सरोकारवालाहरु समेत पालिकाका कर्मचारीहरूका लागि
4. सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास
5. साझेदारहरुको क्षमता विकास

यी माथिका दुवै क्षेका कार्यहरु सम्पादन गर्न तल उल्लेखित चार चरणका कार्यहरु गरिने छः

चरण १: योजना स्वीकृती र बजेट सुनिश्चितता

क. क्षमता विकास योजना कार्यपालिकामार्फत गाउँसभाबाट पारित गराउने,

ख. योजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक स्रोतको बजेट सुनिश्चित गर्ने,

ग. बाहिरी सहयोगको खोजि र स्रोत पहिचान र सुनिश्चित गर्ने ।

चरण २: सहयोगी संस्था तथा स्रोत व्यक्तिको पहिचान, लागत र कार्य सम्झौता

क. क्षमता विकास सम्बन्धमा विभिन्न सहयोगी निकायहरूबीच समन्वय गर्ने,

ख. मानव संशाधनको ज्ञान तथा सीप विकासका लागि स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाको पहिचान गर्ने,

ग. संस्थागत तथा मानव संशाधन विकासलाई निश्चित गरिएका गतिविधिहरुका लागि आवश्यक पर्ने लागत तयारी,

घ. संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संशाधन विकासको स्रोत व्यक्ति वा संस्थासँग कार्य सम्झौता ।

चरण ३: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन चरण

क. थप मानव संशाधन व्यवस्थापनको लागि नीति नियम र दरबन्दि मातहतमा रहेर भर्ना प्रकृया पुरा गर्ने,

ख. संस्थागत संरचना भित्रको तथा समुदाय स्तरको मानव संशाधनको क्षमता विकासको हकमा आवश्यक स्थान तथा सामाग्री व्यवस्थापन,

ग. तालिम, गोष्ठि, सेमिनार वा अन्य सीप विकास तालिम संचालनमा सहजिकरण,

घ. संस्थागत संरचनामा सुधारका कार्यहरु सम्पन्न गर्ने ।

चरण ४: अनुगमन, अध्ययन तथा अध्यावधिक

क. क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र समिक्षा गर्ने,

ख. क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने,

ग. क्षमता विकासबाट आएको परिवर्तन तथा सेवा प्रवाह र सुशासनमा आएको सुधारबारे अध्ययन गराउने ।

५.४ योजना कार्यान्वयनको रणनीतिः

रणनीति १: **पालिकाबाट योजनाको स्वामित्व ग्रहणः** यो योजना पालिका सँगको सहभागितामा तयार भएको हुँदा यसको स्वामित्व यस पालिकाले ग्रहण गर्दछ ।

रणनीति २: **क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि कार्यविधि तयारीः** यो योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक परे छुट्टै कार्यविधि बनाईने छ ।

रणनीति ३: **बजेट सुनिश्चित गर्नेः** यो योजना कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्न पालिकाको वार्षिक चालु खर्चको कम्तिमा पनि १.५ प्रतिशत बजेट पालिकाले विनियोजन गर्ने छ ।

रणनीति ४ **नयाँ निर्वाचत पदाधिकारीलाई अनिवार्य अनुशिक्षणः** नयाँ निर्वाचन पछि आएको सबै निर्वाचित प्रतिनिधिहरुलाई पालिकाका एकल तथा साझा अधिकारहरु, तिनिहरुको प्रयोग, संघीय कानूनले प्रदान गरेका कार्यहरु र ऐन नियम र प्रतिनिधिहरुका कार्य जिम्मेवारीबारे निर्वाचन लगत्तै सेवा प्रवेश अनुशिक्षण प्रदान गरिने छ ।

रणनीति ५: **सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्थाः** क्षमता विकास योजना समन्वय समितिको व्यवस्था गरिएको छ र योजनामा अतिरिक्त व्यक्तिहरुलाई पनि जिम्मेवारी दिईएको छ । तथापी योजनाको संवेदनशिलतालाई ध्यानमा राखी यसका समग्र प्रशासनिक जटिलताहरुको व्यवस्थापन, कार्य योजना अनुसारका कार्यहरु चलायमान बनाउन र भएका कार्यहरुको दस्ताबेज सहितको व्यवस्था तथा योजना कार्यान्वयनको अनुगमन, मूल्याँकलन तथा प्रतिवेदनको व्यवस्थापनका लागि उच्च पदस्थ कर्मचारीमध्ये कसै एकलाई सम्पर्क व्यक्तिका रुपमा कार्य तोकिने छ ।

रणनीति ६: **पहिलो सुरुवात संस्थागत संरचनामा सुधारः** संस्थागत क्षमता भनेका संस्थाको भौतिक स्रोत साधन, ऐन, नियम, विधि तथा प्रणाली, आवश्यक मात्रामा मानव संशाधन व्यवस्था र मानव संशाधनको क्षमता विकास पर्न जाने हुँदा यो क्षमता विकास योजना तयार गर्दा माथि भनिएझै सर्वप्रथम संस्थागत संरचनाको सुधार गर्न प्राथामिकता दिईने छ ।

रणनीति ७: **दोस्रो आयाम मानव संससाधनको विकासः** संस्थागत संचरना जतिसुकै चुस्त भए पनि यदि त्यसको उपयोग गर्ने क्षमता संस्थागत संरचना भित्र भएन भने विकास व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह र सुशासनमा असर पर्दछ। तसर्थ, क्षमता विकासको दोस्रो प्राथमिकता स्वरुप मानव संशाधनको विकासलाई अगाडी बढाईने छ। अर्थात, संस्थागत स्रोत विकास र मानव संशाधन विकाससँग सँगै लगिने छ ।

रणनीति ८ **तेस्रो आयाम सेवा बजारहरुको व्यापकिकरण अथवा क्षमता उपयोको दायरा विस्तारः** संस्थागत क्षमता विकासलाई व्यक्तिको ज्ञान, सिप र धारणामा सकारात्मक प्रभाव ल्याउनुका साथै समग्र संस्था र प्रणालीको कार्य दक्षता र प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने उपाय भनिन्छ । तसर्थ, पालिकाले आफ्ना सेवाहरु पालिका भित्रका मानव स्रोतसँग मात्र भरपर्दो सेवा प्रवाहको दायरा सीमित भै जनताका आवश्यक न्युनतम सेवाहरुमा शंकुचन आउँछ । तसर्थ, यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्दा पालिका भित्रका नेतृत्व तह तथा कर्मचारी मात्र नभै जनतालाई आवश्यक परेका हरेक सेवाहरुका लागि स्थानीय सरोकारवालाहरु वा निजि क्षेत्र तथा समुदायलाई समेत समेटिने छ। त्यसैले **समुदाय स्तरका सेवा समुदाय स्तरबाटै भन्ने मूल्य र मान्यतालाई अगालिने छ ।** कतिपय समुदाय स्तरमा घरदैलोमा नै सेवा प्रवाह जरुरी पर्दछ जस्तो खानेपानीको मर्मत सम्भार कार्यकर्ता, पशु सेवा कार्यकर्ता, कृषि सेवा कार्यकर्ता, कृषि तथा पशु बिमा सहजकर्ता आदि। यस्ता सेवाहरु केवल गाउँपालिकामा रहेका सीमित जनशक्ति माथि भर पर्नुपर्दा सेवामा चुस्तता आउँदैन । तसर्थ, यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्दा समुदायस्तरका सेवा समुदायबाटै भन्ने मान्यतालाई कार्यान्वयनमा ल्याईने छ । त्यसैगरी टोल विकास समितिहरु गाउँपालिकाका बलिया साझेदार पक्ष हुन र तिनीहरुको क्षमता युक्त परिचालन पनि पालिकाको कार्य क्षमता विकासको अर्को उपाय हो ।

५.५ कार्यान्वयनका मूल्य मान्यता तथा सिद्धान्तहरु

सिद्धान्त १ **विभेद शुन्यः** संस्था भित्र वा संस्था बाहिरका सरोकारवालाहरु र समुदाय स्तरका सेवा समुदाय स्तरबाटै भन्ने मान्यता अनुसार मानव संशाधनको क्षमता विकास गर्दा नेतृत्व, सानो वा ठूलो कर्मचारी वा समुदाय सदस्यमा कुनै भेदभाव गरिने छैन ।

सिद्धान्त २ **पारदर्शिताः** यो योजना कार्यान्वयन पूर्ण पारदर्शि ढंगबाट संचालन हुने छ र हाम्रा गराई, प्रकृया र खर्चहरु पालिकाको सार्वजनिक सुनुवाई तथा चासो राख्नेलाई सूचना दिएर पूर्ण पारदर्शि बनाईने छ ।

सिद्धान्त ३ **समन्वय र सहकार्यः** यो योजना कार्यान्वयन गर्दा पालिका एक्लै अगाडी नबढि विभिन्न सरोकारवालाहरु, सेवा प्रदायक तथा स्रोत दाताहरुसँगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिने छ ।

सिद्धान्त ४ **योगदानमा आधारित कार्यक्रमः** यो क्षमता विकास योजनालाई केवल डोनर निर्भर नबनाई पालिकाको योगदानलाई पनि सँगसँगै लगिने छ ।

५.६ कार्यान्वयन तालिका प्रथम वर्ष

यो क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन एकल प्रयासबाट संभव हुँदैन् । यसमा सबै सरोकारवाला, विषयगत कार्यालयहरु, पालिका भित्रका विषयगत विभाग तथा शाखाहरु समेत सबै निर्वाचित जनप्रतिनिधि र राजनीतिक दलहरुको जिम्मेवारी हुन्छ। यो क्षमता विकास योजनाका मूल कार्यहरुका लागि निम्न अनुसार जिम्मेवारी बहनको अपेक्षा गरिएको छ ।

आगामी आ.व. २०८०/२०८१ को कार्ययोजना

तालिका 7 पहिलो वर्षको कार्य योजना

कार्यान्वयन चरण	योजना कार्यान्वयन गतिविधि	प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	मूल जिम्मेवारी
चरण १: योजना स्वीकृती र बजेट सुनिश्चितता						
१.१	क्षमता विकास योजना कार्यपालिका मार्फत् गाउँ सभाबाट पारित गराउने ।	यसै आ.व.मा पारित गराउँनु पर्ने				संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
१.२	योजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक स्रोतको बजेट सुनिश्चित गर्ने ।	गाउँ परिषद २०८० असार भित्र परित भएको हुनु पर्ने				संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
१.३	बाहिरी सहयोगको खोजि, स्रोत पहिचान र सुनिश्चित गर्ने ।					संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
चरण २: सहयोगी संस्था तथा स्रोत व्यक्तिको पहिचान, लागत र कार्य संभौता						
२.१	क्षमता विकास सम्बन्धमा विभिन्न सहयोगी निकायहरूबीच समन्वय गर्ने ।					संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
२.२	मानव संशाधनको ज्ञान तथा सीप विकासका लागि स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाको पहिचान ।					संस्थागत सुशासन समिती, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
२.३	संस्थागत तथा मानव संशाधन विकासलाई निश्चित गरिएका गतिविधि हरुका लागि आवश्यक पर्ने लागत तयारी ।					संस्थागत सुशासन समिती
२.४	संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संशाधन विकासको स्रोत व्यक्ति वा संस्थासँग कार्य सम्भौता ।					संस्थागत सुशासन समिती
चरण ३: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन चरण						

३.१	थप मानव संशाधन व्यवस्था पनको लागि नीति नियम र दरबन्दि मातहतमा रहेर भर्ना प्रकृया पुरा गर्ने ।					प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
३.२	संस्थागत संरचना भित्रको तथा समुदायस्तरको मानव संशाधनको क्षमता विकासको हकमा आवश्यक स्थान तथा सामाग्री व्यवस्थापन ।					प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र प्रशासन प्रमुख ।
३.३	तालिम, गोष्ठि, सेमिनार वा अन्य सीप विकास तालिम संचालनमा सहजिकरण ।					प्रशासन प्रमुख ।
३.४	संस्थागत संरचनामा सुधारका कार्यहरु सम्पन्न गर्ने ।					प्रशासन प्रमुख ।
चरण ४: अनुगमन, अध्ययन तथा अध्यावधिक						
४.१	क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र समिक्षा गर्ने ।					संस्थागत सुशासन समिती
४.२	क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने ।					संस्थागत सुशासन समिती
४.३	क्षमता विकासबाट आएको परिवर्तन तथा सेवा प्रवाह र सुशासनमा आएको सुधारबारे अध्ययन गराउँने ।					संस्थागत सुशासन समिती

परिच्छेद ६: कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

६.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन

यस गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका मूल जिम्मेवारी निम्न जिम्मेवारीका साथ क्षमता विकास समन्वय समिति (जस्को जिम्मेवारी साविककै सुशासन समितिलाई दिईएको छ) ले गाउँपालिकाका अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँगको समन्वयमा व्यवस्थापन गर्ने छ ।

क्षमता विकास समन्वय समितिको जिम्मेवारीः

- क्षमता विकाससम्बन्धी नीति तथा रणनीतिहरू कार्यपालिका मार्फत सभाबाट पारित गराउने र कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्ने,
- क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने,
- क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गराउने,
- स्थानीय सरकारको क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू बीच समन्वय गर्ने गराउने,
- समितिले सूचकमा आधारित भई क्षमता विकास कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने,
- कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न नियमित रूपमा कार्यक्रमको अनुगमन र समीक्षा गर्ने
- क्षमता विकास सम्बन्धमा अन्य सहयोगी निकायहरूबीच समन्वय गर्ने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अध्ययन, अन्वेषण गर्ने गराउने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

६.२ योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

गाउँपालिका भनेको स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को परिधीभित्र रही कार्य गर्ने संस्था हुँदा सोहि ऐनको परिधिमा रहि यस गाउँपालिकाबाट आयोजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ । यो क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनबाट लक्षित उद्देश्य तथा आयोजनाबाट हुनु पर्ने विकास प्रयास र सेवा प्रवाहमा भएको परिवर्तन कुन हदसम्म भयो वा भएन तथा अपक्षित नतिजा प्राप्त भए नभएकोबारे निम्न अनुसार अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

६.२.१ नियमित अनुगमनः क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन चरणमा नियमित अनुगमन गरिनेछ । कार्यान्वयन चरणमा योजनाका गतिविधिहरुको लागत, परिमाण, समय सीमा तथा गुणस्तर लगायत कायान्वयन चरणमा आई परेका समस्या तथा संभावित विकल्पहरु समेतको पहिचान गरी कार्यपालिका लाई पृष्ठपोषण दिन यो अनुगमन गरिनेछ । यो अनुगमनको जिम्मेवारी गाउँपालिकाको मौजुदा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले क्षमता विकास योजना समन्वय समितिको सहकार्यमा गर्ने छ ।

योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण निम्न अनुसार गरिनेछ,

- योजनाको प्रत्येक वर्षको कायक्रम स्वीकृत भएपछि कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धीत शाखाहरुबाट कार्यपालिकामा पेश भएको एकीकृत कार्य योजनाका आधारमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले वार्षिक अनुगमन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने छ ।
- अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गरेको अनुगमन प्रतिवेदन प्रत्येक २ महिनामा कार्यपालिका बैठकमा पेश गरी छलफल गरिनेछ ।

- यसरी कार्यपालिकामा पेश भएर छलफल गर्दा योजना कार्यान्वयनमा त्रुटिहरु सच्याउँन तथा समय व्यवस्थापन र गुणस्तर कायम राख्न सम्बन्धीत पक्षहरुलाई आवस्या निर्देशन दिईनेछ र यो मान्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

६.२.२ मध्यावधिक समिक्षाः यो क्षमता विकास योजनाले लिएको गति तथा समग्र कार्यान्वयनको अवस्थाको समिक्षा तेस्रो पक्षको तेतृत्वमा योजना सुरु भएको दोस्रो वर्षको अन्त्यमा क्षमता विकास योजना समन्वय समिति समेतको सहभागितामा संयुक्त कार्यदलबाट गराईने छ । यो समिक्षाबाट ३ वर्षमा सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्यहरुको गति मापन गरी आवश्यक परे क्षमता विकास योजनाको लक्ष्यहरुको समिक्षा गरी थप वा घट गरी योजनाको नयाँ प्रारुप पनि तयार गर्न सकिनेछ ।

६.२.३ आयोजना कार्यन्वयन समाप्ति पछिको मूल्याङ्कनः यो ३ वर्षे क्षमता विकास योजनाले तया गरेका लक्ष्यहरु कुन तह सम्मा पुरा भयो र स्रोत साधनको उपयोग, त्यसको तात्पर्यता, प्रभावकारिता, पारदर्शिता, योजनाको कार्यान्वयनबाट निक्लिएका नतिजाहरु तथा तिनिहरुको दिगोपनाको बारेमा यो योजनाको कार्य समाप्ती लगत्तै तेस्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन गराईनेछ र यसका सिकाईहरुलाई आगामी योजनाहरुमा कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

६.२.४ प्रभाव मूल्याङ्कनः यो क्षमता विकास योजनाले समाज तथा समग्र गाउँपालिकामा पारेको प्रभाव बारेमा योजना कार्यान्वयन समाप्तिको १ वर्ष पछि तेस्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन गराईनेछ ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरु

1. नेपालको संविधान
2. संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार पारिएको गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६
3. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ र स्थानीय सरकार संचालन कार्यविधि, २०७६
4. गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७४
5. गाउँपालिका बाट उपलब्ध विभिन्न दस्तावेजहरु जस्तै गाउँपालिकाको विगत ३ वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, आवधिक योजना, पार्श्वचित्र, गाउँपालिकाको कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्तिको अवस्था, गाउँपालिकाको भवन, मेसिन, उपकरण तथा भौतिक स्रोत साधनहरू, गाउँपालिकाले पारित गरेका ऐन, नियम, कार्यविधिहरू, गाउँपालिकाको प्रगति प्रतिवेदनहरू आदि ।
6. गाउँपालिकामा क्षमता विकास योजना तर्जुमा अनुशिक्षण तथा कार्यशालाबाट प्राप्त सूचना ।

अनुसूचीहरु

अनुसूची 1 स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा संक्षिप्त विवरण (एकल तथा साझा आधिकार सँग सम्बन्धीत अनुसूचि २ अनुसार)

क्षमता विकास क्षेत्र	भूमिका हुने महाशाखा, शाखा तथा इकाई र वडा नं. सहित	कार्य सम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय	क्षमता विकासका उपायहरु (शाखा तथा वडागत रुपमा)
(क) विकास व्यवस्थापन			
विषयक्षेत्रगत विकास आवधिक/गुरू योजना तथा नीति नियमहरू	योजना शाखा, प्रशासन, प्राविधिक र कानुन	कर्मचारी र पूर्ण दक्षताको अभाव	योजना तर्जुमाबारे क्षमता विकास
समावेशी विकास नीति (लैङ्गिक, बालबालिका, सीमान्तीकृत वर्ग, गरीबमुखी विकास)	सामाजिक विकास शाखा/ महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक इकाई, संस्था र शिक्षा शाखा	लक्षित वर्गको विकासका लागि स्रोत साधन र जनशक्तिको अभाव ।	आवश्यक बजेटको व्यवस्थापन र विभिन्न नीति नियमहरुको बारेमा अभिमुखीकरण गर्नुपर्ने ।
वातावरण, जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन नीति	वन, वातावरण तथा भौतिक विकास शाखा, योजना शाखा	मार्गदर्शक निर्देशिका र विज्ञ जनशक्तिको अभाव	मार्गदर्शक निर्देशिकाहरुको उपलब्धता र विज्ञहरुबाट तालिमको व्यवस्थापन ।
वार्षिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सन्दर्भमा	योजना शाखा, प्रशासन, लेखा शाखा र भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा लगायत अन्य विषयगत शाखा	योजना तर्जुमा ज्ञानको कमिका साथै दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीय कारण बारे ज्ञान अभाव	योजना तर्जुमा र दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरणबारे तालीम
दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण	योजना शाखा	दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयन केन्द्रित नभएको र कर्मचारी अभाव	दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण बारे तालीम
वार्षिक योजना कार्यान्वयन	योजना शाखा, शहरी पूर्वाधार विकास शाखा, सूचना प्रविधि र अन्य सामाजिक, शिक्षा, स्वास्थ्य, आर्थिक विकास सबै र रोजगार प्रवर्द्धन सेवा केन्द्र	योजनाहरुको प्राथमिकिकरणमा समस्या, संघ र प्रदेशसँग समन्वयको अभाव, नीजि र सरकारी क्षेत्रको सहकार्यमा योजना निर्माणमा समस्या कर्मचारी र क्षमता अभाव, नतिजामुखी अनुगमन प्रणाली अवलम्बनमा कठिनाई	दुरदर्शी तथा धेरै लीक्षत वर्ग समेट्ने योजनाहरुलाई प्राथमिकता दिने र संघ र प्रदेशसँग समन्वय गरी गौरवका योजनाहरु संचालन गर्ने र साझेदारीमा योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने विषयमा तालिम । नतिजा मुखी अनुगमन प्रणाली स्थापना

मर्मत सम्भार व्यवस्थापन	जिन्सी, योजना शाखा र पूर्वाधार विकास शाखा	योजना सम्पन्न पश्चात मर्मत संभार कोष स्थापना नभएको अभिलेख व्यवस्थापनमा समश्या	अभिलेख व्यवस्थापनमा आवश्यक तालिम
अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणाली तथा प्रतिवेदन प्रणाली	योजना शाखा /अनुगमन समिती र पूर्वाधार शाखा	नतीजामुखी अनुगमन गर्न सीप नपुगेको	नतीजामुखी अनुगमन प्रणालीबारे सीप
(ख) संस्थागत संगठन र संरचना व्यवस्थापन			
कर्मचारी संगठन र संरचना तथा कार्यविभाजन	कर्मचारी प्रशासन शाखा	संगठन संरचना सर्भे नभएको	संगठन संरचना सर्भे गर्नु पर्ने
आन्तरिक सञ्चार	प्रशासन शाखा र सूचना प्रविधि शाखा	हालको क्षमताले पुगेको अवस्था	
कर्मचारीहरूको आचार संहिता	कर्मचारी प्रशासन शाखा	हालको क्षमताले पुगेको अवस्था	
कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्यांकन	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, कर्मचारी प्रशासन शाखा	कार्य विवरणको विस्तृतिकरण गर्न संगठन संरचना सर्भेको अभावले केहि सिमित बनाएकोअवस्था	संगठन संरचना सर्भे गर्नुपर्ने
(ग) वित्तीय व्यवस्थापन			
बजेट र आम्दानी तथा खर्च प्रणाली	आर्थिक प्रशासन शाखा	दक्षतामा कमी	कर्मचारीलाई लेखा सम्बन्धी सफ्टवेयरका तालिमहरु आवश्यक
खरिद प्रणाली	जिन्सी र योजना र खरिद समिती	बिस्तृत खरिद योजनाको अभाव	सालाना खरिद योजना बनाउनु पर्ने
सम्पत्ति व्यवस्थापन	जिन्सी शाखा	खासै समस्या छैन	
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र लेखा परिक्षण	प्र.प्र. अ., प्रशासन, आलेप शाखा र लेखा शाखा	आ.ले.प. नभएको, नियन्त्रण प्रणालीको विकास नभएको	आ.ले.प. शाखा स्थापना, नियन्त्रण प्रणालीको विकास
प्रतिवेदन प्रणाली	आर्थिक प्रशासन शाखा	एकै प्रकृतिको सूचना विभिन्न निकायबाट बारम्बार माग हुँनु ।	SUTRA प्रणालीलाई Update गर्नुपर्ने
(घ) सूचना व्यवस्थापन			
अभिलेख व्यवस्थापन	सुचना प्रविधि शाखा र प्रशासन	पूर्ण विद्युतिय अभिलेख तया गर्न नसकिएको	अभिलेख व्यवस्थापन तालिम आवश्यक
सूचना प्रविधिको उपयोग	सुचना प्रविधि शाखाको सहयोगमा सबै शाखा र वडाहरु	प्रविधि उपयोगबारे शाखाहरु र वडाहरुलाई कम ज्ञान	प्रविधि उपयोगबारे शाखाहरु र वडाहरुलाई तालिम

(ङ) सुशासन			
जनसहभागिता (नितिगत तह र कार्यान्वयन तह) योजना चक्र, समावेशी, सरोकारवाला	का.पा.को निगरानीमा योजना शाखा/वडा कार्यालय/उपभोक्ता समिति	योजना कार्यान्वयन तहमा जनसहभागिता राम्रोसँग जुटाउँन नसकिएको र टोल विकास संस्थालाई सक्रिय बनाउँन नसकिएको	योजना अपनत्वको लागि नागरिक चेतनाका साथै उपभोक्ता समिति र टोल विकास संस्थाहरुलाई अभिमुखिकरण सञ्चालन गर्नुपर्ने
पालिकाका समग्र गतिविधि र आर्थिक कारोवारको पारदर्शिता तथा सूचना प्रवाह	योजना, आर्थिक प्रशासन र सूचना प्रविधि शाखा	खासै समस्या नरहेको र नियमित रुपमा हुने गरेको	
जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापन	कार्यालय प्रमुख, न्यायिक समिति, वडा कार्यालयहरु र गुनासो व्यवस्थापन इकाई	गुनासो व्यवस्थापनको उचित ज्ञानको अभाव	गुनासो व्यवस्थापन बारे अनुशिक्षण
(च) समन्वय र सहकार्य			
संघीय निकायहरू तथा प्रदेश सरकार	अध्यक्ष्य, उपाध्यक्ष्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	गा.पा.बाट गरिएको समन्वय तथा अनुरोधबारे प्रदेश र संघीय कार्यालहरुबाट त्यति वास्ता नभएको	संघ तथा प्रदेश कार्यालयहरु र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यका लागि वेलाबेलामा गोष्ठि तथा सेमिनार र वार्षिक योजना समिक्षा जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुनुपर्ने
सम्बन्धीत कार्यक्रम तथा परियोजनाहरू	योजना, विषयगत सबै शाखा र वडाहरु	कार्यक्रम तथा परियोजनाहरुका सरोकारवालाहरु समन्वय गर्दागर्दै पनि कार्यक्रम सञ्चालनमा ढिलो गर्ने	सरोकारवालाहरुका लागि वेलाबेलामा अन्तरक्रिया गर्नुपर्ने
गैसस तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरू	प्र.प्र.अ..योजना शाखा र सामाजिक विकास शाखा ।		
निजी क्षेत्र	अध्यक्ष, उपाध्यक्ष्य र प्र.प्र.अ.	सबै नीजिसस्थासँग समन्वय गर्न गाह्रो,	नागरिक जागरुकताका साथै नीजि क्षेत्रसँग समन्वय गर्न आवश्यक दिग्दर्शन तयार गर्नु पर्ने
अन्तर स्थानीय सरकार	कार्य पालिका/प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	प्रर्याप्त कानून र अन्तर पालिका व्यय सम्बन्धी कानून र नीतिगत समस्या	अन्तरपालिका तर्फका कानून तथा नीतिहरुको छाता कानूनबाट आवश्यक नीति निर्माण गनुपर्ने

अन्तर शाखा वा इकाई	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा प्रशासन शाखा	हालको क्षमताले पुगेको अवस्था	
५.संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासनः			
क्षमता विकास क्षेत्र	**भूमिका हुने महाशाखा, शाखा तथा इकाई र वडा सहित**	**कार्य सम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय**	**क्षमता विकासका उपायहरु (शाखा तथा वडागत रुपमा)**
(क) मानव संशाधन विकास			
विषय क्षेत्रगत नीति नियमहरू	प्रशासन शाखा र विषयगत शाखाहरु	कानुनी ज्ञानको अभाव	गा.पा.मा कानूनसँग सम्बन्धित जनशक्तिको अभाव भएकाले त्यसको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।
समावेशी विकास नीति (लैङ्गिक, बालबालिका, सीमान्तीकृत वर्ग, गरीबमुखी विकास)	सामाजिक विकास शाखा/ महिला वालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक इकाई, स्वास्थ्य र शिक्षा शाखा	लक्षित वर्गको विकासका लागि स्रोत साधन र जनशक्तिको अभाव ।	आवश्यक बजेटको व्यवस्थापन र विभिन्न नीति नियमहरुको बारेमा अभिमुखीकरण गर्नुपर्ने ।
वार्षिक योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन	योजना शाखा, प्रशासन, लेखा शाखा र भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा लगायत अन्य विषयगत शाखा	योजना तर्जुमा ज्ञानको कमी साथै साथै दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीय करण बारे ज्ञान अभाव	योजना तर्जुमा र दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण बारे तालीम
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली	योजना शाखा /अनुगमन समिती र पूर्वाधार शाखा	नतीजा मुखी अनुगमन गर्न सीप नपुगेको	नतीजा मुखी अनुगमन प्रणाली बारे सीप
(ख) संस्थागत क्षमता विकास			
सेवा पहिचान र सेवा प्रवाहको लागि कर्मचारीको क्षमता विकास	प्रशासन शाखा	O & M Survey नभएको	O & M Survey गर्नुपर्ने
आन्तरिक सञ्चार	प्रशासन सुचना प्रविधि शाखा	हालको क्षमताले पुगेको अवस्था	
कर्मचारीहरूको आचार संहिता	प्रशासन शाखा	हालको क्षमताले पुगेको अवस्था	
कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन	प्रशासन शाखा	हालको क्षमताले पुगेको अवस्था	
(ग) सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण			

कार्यक्रम, बजेट र खर्च प्रणाली	गाउँसभा/कार्यपालिका/लेखा र योजना शाखा	न्युन वजेटको आधारमा असिमित योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दा पर्याप्त काम गर्न समस्या	बजेट र योजनाको सन्तुलन मिलाउनु पर्ने
सार्वजनिक खरिद प्रणाली	खरिद ईकाई र भण्डार शाखा	घटिघटाउमा जाँदा गुणस्तरमा कमी हुँने गरेको	अनुगन तिब्र बनाउने
सम्पत्ति व्यवस्थापन	जिन्सी शाखा	हालको ज्ञानले पुगेको अवस्था छ	
सेवाको गुणस्तर सुनिश्चितता	प्राविधिक/ प्रशासन शाखा	सेवा र गुणस्तरको सम्बनधमा कम ज्ञान	सेवा र गुणस्तरको सम्बन्धमा क्षमता विकास
आन्तरिक नियन्त्रण र लेखा परिक्षण	आलेप शाखा	हालको ज्ञानले पुगेको अवस्था छ	
(घ) सूचना व्यवस्थापन			
अभिलेख व्यवस्थापन	सुचना प्रविधि शाखा र प्रशासन	पुरानो अभिलेखीकरण बाहेक फरक प्रविधि अनुसार वेभसाइटमा राखिने हुँदा सहज भएतापनी नेटको समस्याले खासै प्रभावकारी नभएको	नेटवर्कलाई सुदृढ बनाउने
सूचना प्रविधिको उपयोग	सुचना प्रविधि शाखाको सहयोगमा सबै शाखा र वडाहरु	शाखा तथा वडाहरुमा सूचना प्रविधि उपयोगको पूर्ण ज्ञान सिपको अभाव	सूचना प्रविधि उपयोगबारे क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने
(ङ) राजश्व परिचालन र वित्तीय अनुशासन			
जनसहभागिता (नितिगत तह र कार्यान्वयन तह) योजना चक्र, समावेशी, सरोकारवाला	योजना शाखा/वडा कार्यालय/उपभोक्ता समिति	योजना कार्यन्वयन तहमा जनसहभागिता एकदमै न्युन भएको / नाम मात्रको जनसहभागीता भएको	योजना अपनत्वको लागि नागरिक चेतनाका साथै टोल विकास समिति र उपभोक्ता समितिहरुलाइ विकास सम्बन्धी तालिमा सञ्चालन गर्नुपर्ने
पारदर्शिता तथा सूचना प्रवाह	गाउँपालिका/वडा/सबै शाखा	सुचना प्रविधिको पुर्णतया प्रयोग हुन नसकेको ।	सूचना प्रविधिका बारेमा जनचेतना तथा प्रयोग सम्बन्धमा अभिमुखिकरण गर्नुपर्ने /सुचनाको हकबारे नागरिक सचेतना गर्नुपर्ने
जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापन	गुनासो सुनुवाई अफिसर/कार्यालय प्रमुख	गुनासो व्यवस्थापन सीपको अभाव	गुनासो व्यवस्थापनबारे गुनासो सुनुवाई अधिकारीलाई अनुशिक्षण

१. आर्थिक विकासः कृषि, उद्योग तथा वाणिँज्य, पर्यटन, सहकारी, वित्तीय क्षेत्र (संघीय ऐनको थप व्यवस्थाः घरेलु तथा साना उद्योग समेत) २. सामाजिक विकासः शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण । ३. भौतिक पूर्वाधारः सडक तथा पुल, झोलुङ्गे पुल, सिंचाई, भवन तथा शहरी विकास, ऊर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत्, वैकल्पिक ऊर्जा, सञ्चार ४. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापनः वन तथा भूसंरक्षण, जलाधार संरक्षण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन
५.संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासनः मानव संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रणालीको प्रयोग, लेखाङ्कन, राजस्व परिचालन, वित्तीय अनुशासन, लेखा परीक्षण, बेरुजु फछ्र्यौट, आन्तरिक नियन्त्रण (एकल तथा साझा आधिकारसँग सम्बन्धीत) संघीय ऐनको थप व्यवस्थाः भूमि व्यवस्थापन, वडा समितिहरूको कार्य, साझेदारी वा संयुक्त व्यवस्थापनमा कार्य, बजेट तर्जुमा प्रक्रिया, स्थानीय संञ्चत कोष व्यवस्थापन अख्तियारी, लेखा, लेखा परीक्षण, आन्तरिक नियन्त्रण, सूचना प्रविधि), सार्वजनिक खरिद, स्थानीय सरकारको सम्पत्ति संरक्षण

अनुसूची 2 स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा (नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा अनुसूची ३ मागमा आधारित)

क्षमता विकास क्षेत्र	भूमिका हुने प्रमुख/उपप्रमुख समिति/उपसमिति	कार्यसम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय	क्षमता विकासका उपायहरु
स्थानीय सभा व्यवस्थापन	सभाअध्यक्ष/ सभासचिव, समिति	सबै सदस्यलाई सभा सञ्चालन ज्ञानको अभाव	सभा सञ्चालन सम्बन्धी प्रशिक्षण
कार्यपालिका बैठक व्यवस्थापन र निर्णय प्रक्रिया	सभाअध्यक्ष/ सभासचिव र प्र.प्र. अ		नीति नियम निर्माण प्रकृया, बैठक सञ्चालन र निर्णय प्रक्रियाको चरणबद्ध तालिम
दूरदृष्टि र रणनीतिक (आवधिक वा गुरु वा एकीकृत)गाउँपालिका विकास योजना	गाउँसभा/कार्यपालिका	आवश्यक क्षमताको अभाव त	अन्तरकृया, अवलोकन र तालिम
आवश्यक ऐन, कानून तर्जुमा र कार्यान्वयन	समिति, उप समिति गाउँसभा/कार्यपालिका	कानूनको दक्ष जनशक्तिको अभाव	कानूनको जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी गाउँसभाका सदस्यहरुलाई कानूनका बारेमा प्रशिक्षण गर्नुपर्ने
संरचना तथा व्यवस्थापन विकास	अध्यक्ष, समिति र कार्यपालिका	सिमित वजेटका कारणं पर्याप्त संरचनाको अभावमा सेवा प्रवाहमा समस्या	संरचना निर्माणका र पालिका व्यवस्थापनका लागि आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन आवश्यक
वडा कार्यालय व्यवस्थापन	अध्यक्ष्य र वडा समिति	सिमित वजेटका कारणं पर्याप्त संरचनाको अभावमा सेवा प्रवाहमा समस्या	संरचना निर्माणका र वडा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन आवश्यक
न्यायिक समितिको कार्यप्रणाली तथा कार्य सम्पादन	उपाध्यक्ष्य/न्यायिक समिति संयोजक	गाउँपालिकामा कानून सम्बन्धी जनशक्ति वा कर्मचारीको अभाव	मेलमिलापकर्ता र, पदाधिकारीलाई न्याय सम्पादन सम्बन्धी आधारभुत तालिम र बेलाबेलामा कानूनी विषयमा अभिमुखिकरण गरिनुपर्ने
समिति, उपसमितिहरूको परिचालन	अध्यक्ष्य र उपाध्यक्ष्य	समिति उप समितिहरुलाई क्षेत्राधिकार भित्रको ज्ञानको कमी	समितिको संबेदनशिलता र जिम्मेवारी बारे प्रशिक्षणको आवश्यकता भएको

सामाजिक समावेशीकरण तथा निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता	कार्यपालिका र समिति, उप समिति	सकृय सहभागिता नभएको	कार्यपालिका सदस्यहरु तथा समिति उप समितीहरु लाई GESI तालिमको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने
सहकार्य, समन्वय र साझेदारिता	अध्यक्ष्य, उपाध्यक्ष्य, वडा समिति र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	समन्वय सहकार्य भएपनि सोहि अनुरुप कार्यसफलतामा कमी	नीजि क्षेत्रसँगको साझेदारीताका लागि लगानी सम्मेलन जस्ता कार्यक्रम बनाउनुपर्ने
पारदर्शिता तथा गुनासो सुन्ने प्रणाली	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत/गुनासो अधिकारी/उपाध्यक्ष्य	दक्षताको अभाव	गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम आवश्यक
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	उपाध्यक्ष्य र प्राविधिक कर्मचारी	नतीजा मुखी अनुगमन प्रणालीको विकास गर्न बाकी भएको हुँदा अनुगमन औपचारिक मात्र भयो ।	नतीजामुखी अनुगमन प्रणलिको विकास गर्नुपर्ने
संस्थागत मूल्य तथा मान्यता	कार्यपालिका/कर्मचारी सबै/गाउँ सभा सदस्य	बदलिएको परिस्थितिमा संस्थागत मूल्य मान्यताको मर्म बारे कम ज्ञान	संस्थागत मुल्य मान्यता सम्बन्धमा तालिम तथा प्रशिक्षणको आवश्यकता

अनुसूची ३ आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका फारम (अनुसूची ५ मा आधारित)

(क) गाउँ/नगरपालिकाको अधिकारको उपयोगको अवस्था

गाउँ/नगरपालिकाको अधिकार	उपयोग भए/नभएको	जनशक्ति भए/नभएको
(क) एकल अधिकार क्षेत्र		
ग्रामीण प्रहरी	नभएको तर कार्यविधि बनेको	नभएको
सहकारी संस्था	भएको	नभएको
एफ.एम. संचालन	नभएको तर कार्यविधि बनेको	नभएको
स्थानीय कर, सेवा शुल्क, दस्तुर	भएको	भएको
स्थानीय सेवा व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना	भएको	भएको
आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा	भएको	भएको
आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई	भएको	भएको
स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता	भएको	भएको
स्थानीय सडक, ग्रामिण सडक, कृषि सडक र सिँचाइ	भएको	भएको
नगर तथा गाउँ सभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण	नभएको	नभएको
कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी	भएको	भएको
ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन	भएको	भएको
बेरोजगारको तथ्यांक संकलन	भएको	भएको ईन्स्योर प्रोजेक्ट र प्रधानमन्त्री रोजगार शाखा कार्यरत
कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण	भएको	भएको
खानेपानी, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा	भएको	भएको
विपद् व्यवस्थापन	भएको	भएको

जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण	सामान्य रुपमा भएको	
भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास	हुँदै गरेको	भएको
(ख) साझा अधिकारबाट प्राप्त अधिकार		
खेलकुद र पत्रपत्रिका	खेलकुद भएको	भएको
स्वास्थ्य	भएको	भएको
विद्युत, खानेपानी तथा सिंचाइ जस्ता सेवाहरू	भएको	भएको
वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता	हुँदै गरेको	नभएको
सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण	भएको	नभएको
व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्याङ्क	भएको	भएको
स्थानीय स्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, संवर्द्धन र पुनर्निर्माण	प्रयास भैरहेको	भएको
सुकुम्बासी व्यवस्थापन	सुकुम्बासी नै नभएको	नभएको
प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी	पाएको	
सवारी साधन अनुमति	नभएको	नभएको
संघसंस्था दर्ता तथा नवीकरण	भएको	भएको
भूमि व्यवस्थापन	नभएको तर नीती तयार मै भूमी बर्गिकरण भएको	नभएको
सञ्चार सेवा	स्थानीय स्तरको भएको	
यातायात सेवा	नभएको	
घरेलु तथा साना उद्योग	भएको	भएको

(ख) ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था

क्र.सं.	नियमावली	कार्यपालिकाबाट पास गरिएको मिति
१	थबाङ गाउँपालिकाको कार्यविभाजन नियमावली, २०७४	5/18/2074
२	थबाङ गाउँपालिकाको कार्यसम्पादन नियमावली, २०७४	5/18/2074
४	थबाङ गाउँपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकार पत्रको प्रमाणिकरण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको नियमावली २०७४	5/24/2074
५	शिक्षा नियमावली २०७४	3/22/2075
३	थबाङ गाउँपालिका फोहोर व्यवस्थापन नियमावली २०७५	१२/२४/२०७५
६	थबाङ गाउँपालिकाको सार्वजनिक खरिद नियमावली २०७६	१०/२२/२०७६
७	थबाङ गाउँपालिकाको कार्यलयको शाखागत कर्मचारीको कार्यविवरण २०७६	१०/२२/२०७६
क्र.सं.	निर्देशिका	कार्यपालिका
१	थबाङ गाउँपालिकाको अस्पताल फार्मेसी सेवा निर्देशिका २०७५	१२/२४/२०७५
२	थबाङ गाउँपालिकाको बजार अनुगमन निर्देशिका २०७५	०३/२२/२०७५
३	सोलार मिनीग्रीड परियोजना संचालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका २०७६	6/2/2076
क्र.सं.	कार्यविधि	कार्यपालिका
१	थबाङ गाउँपालिकाको पदाधिकारीको आचारसंहिता सम्बन्धि कार्यविधि २०७४	5/24/2074
२	थबाङ गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकाको बैठक सञ्चालन सम्बन्धि कार्यविधि २०७४	6/3/2074
३	उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन तथा सञ्चालन कार्यविधि २०७४	०९/०९/२०७४
४	घ वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजत पत्र कार्यविधि २०७४	११/२९/२०७४
५	संक्रमणकालिन कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि २०७४	11/29/2074
६	विपद कोष व्यवस्थापन कार्यविधि २०७४	11/29/2074
७	स्थानिय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५	०३/१६/२०७५
८	सभा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७५	3/16/2075
९	एफ एम रेडियो सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७५	3/22/2075
१०	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचयपत्र वितरण कार्यविधि २०७५	११/२७/२०७५
११	जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र वितरण सम्बन्धि कार्यविधि २०७५	११/२७/२०७५
१२	थबाङ गाउँपालिकाको १५ शैयाको गाउँपालिका अस्पताल स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५	१२/२४/२०७५
१३	स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति कार्यविधि, २०७५	१२/२४/२०७५
१४	थबाङ गाउँपालिका पशुपंक्षी व्यवसाय प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि २०७५	१२/२४/२०७५
१५	थबाङ गाउँपालिकाको पूर्वाधार आयोजना मर्मत सम्बन्धी कार्यविधि २०७५	12/24/2075
१६	थबाङ गाउँपालिकाको आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र कार्यविधि २०७5	१२/२४/२०७५
१७	विपद व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७५	१२/२४/२०७५
१८	थबाङ गाउँपालिकाको आर्थिक सहायता कायर्विधि २०७६	१०/२२/२०७६
१९	कृषक समुह दर्ता सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	१०/२२/२०७६
२०	स्थानिय राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धि कार्यविधि २०७६	१०/२२/२०७६
२१	व्यक्तिगत फर्म दर्ता तथा नविकरण सम्बन्धि कार्यविधि २०७६	10/22/2076

२२	थबाङ गाउँपालिकाको शैक्षिक अनुदान (सामुदायिक विद्यालय) कार्यविधि २०७६		१०/२२/२०७६
२३	थबाङ गाउँपालिकाको न्यायिक समितिले उजुरीको कारवाही किनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधिका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक २०७६		१०/२२/२०७६
क्र.सं.	ऐन	कार्यपालिका	गाउँ सभाबाट
१	थबाङ गाउँपालिकाको सहकारी ऐन, २०७५	०३/२२/२०७५	०३/२५/२०७५
३	थबाङ गाउँपालिकाको स्थानिय कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन २०७५	०३/२२/२०७५	०३/२५/२०७५
४	थबाङ गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको एन २०७४	3/22/2075	०३/२५/२०७५
५	थबाङ गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन २०७४		०३/२५/२०७५
२	थबाङ गाउँपालिका विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन २०७५	१२/२४/२०७५	3/10/2076
६	थबाङ गाउँपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्न) बनेको ऐन २०७६	१०/२२/२०७६	१०/२२/२०७६
क्र.सं.	विधेयक		पास गरिएको मिति
३	आ.व २०७५/७६ को सञ्चित कोषबाट रकम खर्च गर्ने र विनियोजन गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक २०७५		3/16/2075
४	तथ्याङ्क तथा अभिलेख व्यवस्थापन विधेयक २०७६		१०/२२/२०७६

(ग) कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थाको विश्लेषण महाशाखा/शाखाको नाम वा वडा नं

विद्यमान महाशाखा/शाखा	कर्मचारीहरू (तह, सेवा र संख्या)		भवन/स्थान, फर्निचर तथा मुख्य उपकरणहरू (यन्त्र– machine), सवारी साधन, सूचना प्रविधि सफ्टवेयर समेत र अन्य)	
	विद्यमान	थप आवश्यक	विद्यमान	थप आवश्यक
१. प्रशासन शाखा	पाचौं १ र का.स. १	छैठौं १ पाचौं १	शाखागत फर्निचर, ल्यापटप १, प्रिन्टर १, बाईक १	डेस्कटप १ र सोफा सेट १
२. योजना शाखा	०	पाचौं १	०	ल्यापटप १ र आवश्यक फर्निचर
३. आर्थिक प्रशासन शाखा	को.ले.नि.का. बाट व्यवस्था भएको	छैठौं १, पाचौं १	डेस्कटप १ , ल्यापटप १ प्रिन्टर १ र आवश्यक फर्निचर	आ.ले.पा स्थापना -पाचौं १ दरबन्दी र सोफा सेट १
४. वन, वातावरण तथा भौतिक विकास शाखा	सब इन्जिनियर १, अ.स.ई. १, खा.पा.स.ट.१,	छैठौं १	ल्यापटप १, बाईक १, विभिन्न सफ्टवेर र आवश्यक फर्निचर, प्रिन्टर १,	ल्यावको सामाग्री
५. सूचना प्रविधि शाखा	IT Expert - १ छैठौं तह		आवश्यक फर्निचर, डेस्कटप १ र प्रिन्टर २	थप फर्निचर
६. शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	छैठौं १	प्रा.स. १	आवश्यक फर्निचर, डेस्कटप १ र प्रिन्टर १	थप फर्निचर र ल्यापटप १
७. आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा	छैठौं १, का.स. १	पाचौं तह १, का.स. १	ल्यापटप २, प्रिन्टर ३ र फर्निचर आदि	थप फर्निचर
८. कृषि विकास शाखा	चौथो ३	छैठौं १ र पाचौं १	ल्यापटप १, डेस्कटप ३ , प्रिन्टर २ र आवश्यक फनिृचर	थप फर्निचर
९. पशुपंछी विकास शाखा	चौथो २	छैठौं १ र पाचौं १ र चौथो १	ल्यापटप १, डेस्कटप २, प्रिन्टर १ र आवश्यक फर्निचर	थप फर्निचर
१०. पंजिकरण सेवा इकाई	पाचौं १ र चौथो २	०	आवश्यक फर्निचर, ल्यापटप १, डेस्कटप २	०
११. रोगार सेवा केन्द्र	छैठौं १, पाचौं १ र स.ई. १	०	आवश्यक फर्निचर, ल्यापटप ३, डेस्कटप १, क्यामेरा २	०
१२. राजश्व शाखा	०	छैठौं १	०	आवश्यक फर्निचर, ल्यापटप १, डेस्कटप १
१३. महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	०	पाचौं १	०	आवश्यक फर्निचर, ल्यापटप १, डेस्कटप १ र प्रिन्टर १

१४. जिन्सी शाखा	०	पाचौं १	०	आवश्यक फर्निचर, ल्यापटप १, डेस्कटप १ र प्रिन्टर १
१५. सहकारी शाखा	०	पाचौं १	०	आवश्यक फर्निचर, ल्यापटप १, डेस्कटप १ र प्रिन्टर १
१६. व्यवसाय दर्ता शाखा	०	पाचौं १	०	आवश्यक फर्निचर, ल्यापटप १, डेस्कटप १ र प्रिन्टर १
१७. उद्यम विकास शाखा	उद्यम विकास कार्यकर्ता २	०	आवश्यक फर्निचर	
१८. सामाजिक विकास शाखा	०	पाचौं १	०	आवश्यक फर्निचर, ल्यापटप १, डेस्कटप १ र प्रिन्टर १
१९. १ देखी ५ सम्मका वडाहरु	सबैमा चौथो २ र का.स. १	सचिव चौथो १ प्रा.स. १	अवश्यक फर्निचर, ल्यापटप १, डेस्कटप २, प्रिन्टर २ र स्क्यानर १	आवश्यक फर्निचर, फोटोकपी मेशिन १ र कलर प्रिन्टर १ का दरले

(घ) **नयाँ अवधारणा, नीति तथा सूचना प्रविधिको उपयोगको अवस्था (प्र. प्र.अ. वा कुनै जिम्मेवार कर्मचारीबाट)**

अवधारण, नीति तथा सुचना प्रणाली	**हालको अवस्था**	**अब के गर्ने**
राजस्व सुधार योजना तथा राजस्व प्रक्षेपण	तयार भएको	
आवधिक रणनीतिक योजनाहरू	तयार हुने क्रममा	
गुरु योजनाहरू	कृषि गुरुयोजा तयार भएको	
मध्यमकालिन खर्च संरचना	छैन	बनाउँनु पर्ने
वार्षिक बजेट तर्जुमा प्रणाली	तयार भएको	
नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना	हाल छैन	बनाउँनु पर्ने
लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति	तयार छ	
उत्थानशीलता (आर्थिक, विपद्, निर्माण, सामाजिक आदि)	छ	
जलवायु परिवर्तन तथा कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरण	छैन	बनाउँनु पर्ने
निर्माण मापदण्ड तथा भवन संहिता	छ	
सूचना प्रविधि तथा सफ्टवेयरहरू (सुत्र, राजस्व, घटना दर्ता, इ–विडिङ्ग आदि)	छ	
उत्तरदायित्वका संयन्त्रहरू तथा उपयोग	छ	
फोहोरमैला व्यवस्थापन	नभएको	
आर्थिक विकास र निजी क्षेत्रसँगको साझेदारी अपाङ्गमैत्री कार्यस्थानको व्यवस्था आदि ।	छैन	बनाउँनु पर्ने
अपाङ्गमैत्री कार्यस्थलको व्यवस्था	छैन	गर्नुपर्ने

अनुसूची 4 स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम (शाखागत रूपमा अनुसूची ८) (सबै शाखा र वडा कार्यालय बाट)

शाखाको नाम तथा वडा नं	पदीय जिम्मेवारी	कार्यविवरण अनुसार गर्नुपर्ने मुख्य कार्यहरू	कार्यसम्पादनमा देखिएका कठिनाइहरू	विद्यमान ज्ञान, सीप र दक्षता (स्वमूल्याङ्कन)			ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि अपेक्षा गरिएको क्षमता विकास कार्यक्रम (विषयवस्तु)
				उच्च	मध्यम	न्यून	
प्रशासन तथा जिन्सी शाखा	प्रशासन शाखा प्रमुख	स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड सेवा, शर्त, योजना, कार्यान्वयन र नियमन। मानव संशाधन विकासका लागि अल्पकालीन तथा दिर्घकालिन योजना तर्जूमा , कर्मचारीको विवरण अद्यावधिक गर्ने, विभिन्न पत्राचार, सूचना सम्प्रेषण, सूचना अधिकारीका कार्य, सभा तथा कार्यपालिका बैठक व्यवस्था आदि	कार्ययोजना निर्माण र कार्यान्वयन, तथ्याङ्क व्यवस्थापन, प्रविधिको प्रयोग, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, जनचेतना (सेवाग्राही शिक्षा), कानुनी भाषाको प्रयोग लगायत प्रशासनिक कार्य		✓		खरिद कार्य, अभिलेख व्यवस्थापन, प्रविधि पहुँच र सेवाकालिन तालिम
योजना शाखा	शाखा प्रमुख	विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड योजना र नियमन, उपभोक्ता समितिको विवरण र आवधिक प्रगति तथा प्रतिफलको समिक्षा	प्रविधिको प्रयोग, योजना कार्यान्वयन प्रकृया, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, खरिद प्रकृया र गुरुयोजना तयारीमा अल्प ज्ञान		✓		योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, र नतीजामा आधारित अनुगमन प्रणाली स्थापना बारे तालिम, सेवाकालिन तालिम, मध्यमकालिन खर्च संरचना तथा आवधिक योजना तर्जुमा तालिम र योजना बैंक निर्माण तालिम
आर्थिक प्रशासन शाखा	लेखा शाखा प्रमुख	पारदर्शिता कायम गर्दै कारोबारको लेखा राख्ने, आर्थिक प्रतिवेदन तयार गर्ने, लेखा परिक्षण गराउने आर्थिक कार्यविधि निति कानून मापदण्ड कार्यान्वयन र नियमन, आर्थिक प्रशासन र व्यवस्थापन	प्रविधिको उपयोग, अभिलेख व्यवस्थापनमा ज्ञानको कमी		✓		Software सम्बन्धी, खरिद तथा बित्तिय जोखिम र लेखा प्रणाली सम्बन्धी तालिम
पूर्वाधार विकास शाखा	शाखा प्रमुख (इन्जिनीयर	योजनाहरुको डिजाईन, स्टीमेट, डि.पि.आर निर्माण ठेक्का तथा उपभोक्ताहरु सँग संझौता लगायत निर्माणको रेखदेख तथा सुपरिवेक्षण, भुक्तानी सिपफारिस, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण	उ.स. र निर्माण व्यवसायीमा दक्षताको कमी, लागत अनुमान बुझाउँन कठिन।		✓		नतीजामूखि अनुगमन बारे तालिम सफ्टवयर सम्बन्धी तालिम, भवन संहिता बारे तालिम, उ.स. र निर्माण व्यवसायीलाई अनुशिक्षण

		वातावरण, प्रयावरण एवं जलाधारक्षेत्र संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन					
सुचना प्रविधि शाखा	सुचना प्रविधि अधिकृत	सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित तथ्यांक व्यवस्थापन अभिलेख तथा नियमन अभिलेख व्यवस्थापनमा नविनतम सूचना प्रविधिको प्रयोग, अन्य शाखाका कर्मचारी लाई सूचना प्रविधिबारे सहजिकरण गर्ने	Software and Hardware संचालन तथा व्यवस्थापन Networking व्यवस्थापन र अभिलेख व्यवस्थापनमा ज्ञानको कमी		✓		Software and Hardware संचालन तथा व्यवस्थापन Networking व्यवस्थापन र अभिलेख व्यवस्थापनबारे तालिम
शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा	शिक्षा अधिकृत सातौं	बिद्यालयहरुको नियमन र अनुगमन, शिषकहरको सरुवा तथा बढुवा, शिक्षकहरुको क्षमता विकास, शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार शैक्षिक व्यवस्था गर्ने, विद्यालयहरको नक्साँकन गर्ने , शिक्षा विकासका योजना तर्जुमा, सञ्चालन, अनुमति र नियमन विद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन विद्यार्थी प्रोत्साहन तथा छात्रवृतिको व्यवस्थापन खेलकुदको विकास र प्रर्वद्धन	शिक्षकहरुमा ICT ञानको अभाव, तथा प्रविधिको उपयोगमा ज्ञानको कमी		✓		समय समयमा शिक्षा बारे तालिम, शिक्षकहरुलाई ICT तालिम र प्रविधि उपयोग बारे तालिम
स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य संयोजक अधिकृत सातौं	आधारभुत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन तथा नियमन आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन र प्रर्वद्धन जनस्वास्थ्य निगरानी स्वास्थ्य सूचना प्रणालीको व्यवस्थापन	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, अभिलेख र प्रविधिको प्रयोग तथा कार्ययोजना निर्माण र कार्यान्वयनमा कठिनाई	✓			प्राविधिक क्षमता विकास तालिम, कार्यक्रम निमाण तथा कार्यान्वयन सम्बन्धित
कृषि शाखा	कृषि अधिकृत पशु अधिकृत छैठौं	कृषिजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रण उच्च मुल्ययुक्त कृषि जन्य वस्तुको प्रर्वद्धन, विकास तथा बजारीकरण कृषि बीउविजन नश्ल, मलखाद र रसायन तथा औषधीहरुको आपूर्ति उपयोग र नियमन	कृषि सफ्टवेर नभएको । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, तथ्याँक व्यवस्थापनमा ज्ञानको कमी । नबिनतम कृषि प्रविधिको ज्ञानको कमी		✓		कृषको क्षमता विकास तालिम, नविनतम कृषि प्रविधि उपयोग सम्बन्धी तालिम, कृषि योजना निर्माण तथा बाली बिमा सम्बन्धी तालिम
पशुसेवा शाखा		पशुपन्छी जन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रण	पशु सफ्टवेर नभएको, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, तथ्याँक व्यवस्थापनमा ज्ञानको				कृषकको क्षमता विकास तालिम, पशु विकासमा

		पशु आहारको गुणस्तर नियमन पशुवधशालाको व्यवस्थापन र नियमन	कमी, पशु विकासमा नबिनतम प्रविधिको ज्ञानको कमी				नविनतम प्रविधि उपयोग सम्बन्धी तालिम, पशु विकास योजना निर्माण तथा पशु बिमा सम्बन्धी तालिम
पन्जीकरण शाखा	शाखा प्रमुख	व्यक्तिगत घटनाहरुको दर्ता र दर्ता विवरण केन्द्रमा पठाउँने	Software संचालनमा केहि अप्ठ्यारो		✓		Software संचालन तालिम
रोजगार सेवा केन्द्र	रोजगार संयोजक	बेरोजगारको तथ्यांक संकलन र व्यवस्थापन तथ्यांक अद्यावधि र प्रसारण, आन्तरिक रोजगारी सिर्जना	वास्तविक बेरोजगार पहिचान मा समस्या, Software संचालनमा केहि अप्ठ्यारो		✓		स्थानीय स्तरमा रोजगारी सिर्जनाबारे तालिम
उद्यम शाखा	उद्यम विकास कार्य	स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित लघु घरेलु तथा साना उद्यमहरु स्थापना र स्तरोन्नती तथा उत्पादनको बजारिकरणमा सहजिकरण	उत्पादनको बजारिकरणका लागि सहजिकरणको ज्ञानमा कमी, तथ्याँक व्यवस्थापनमा समस्या		✓		MIS System उपयोग र बजारिकरण बारे तालिम
राजश्व शाखा	शाखा प्रमुख	आन्तरिक राजश्व सम्बन्धी सबै कार्य	प्रतिवेदन तयारीमा ज्ञानको कमी		✓		प्रतिवेदन लेखन तालिम
महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	शाखा प्रमुख	लक्षित समूह तथा महिला बालबालिकाको विकास कार्य	लक्षित समूह र महिला तथा बालबालिकाको विकास आवश्यकता पहिचान र आवश्यकता स्तरीयकरण गर्न सीपको अभाव		✓		शाखा प्रमुख तथा सहयोगी लाई अध्ययन भ्रमणको व्यवस्था हुनु पर्ने
गाउँपालिकाका सबै ५ वटा वडाहरु	वडा सचिव र सहयोगी	वडा स्तरिय तथ्यांकन संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने, वडाका विकास निर्माणका योजना तर्जूमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा आवधिक प्रगति समिक्षा गर्ने, अभिलेख व्यवस्थापन, सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने	क्षमता विकास तालिमको अभाव, विभिन्न शाखाविच समन्वयको अभाव र कार्यालयलाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउन नसक्नु, सफ्टवेरको प्रयोगमा कठिनाई		✓		एकिकृत विकास तथा तथ्याँक व्यवस्थापन तालिम

अनुसूची 5 स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम -बिषयक्षेत्रगत रूपमा अनुसूची ९) (सबै शाखा र वडा कार्यालय बाट)

क्षमता विकासका क्षेत्र	प्रशिक्षण/ अभिमुखीकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो ?	कार्यक्रम कसका लागि (कृपया ठीक चिन्ह लगाउनु होला, एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि	समय अवधि	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना
			कार्यपालिका पदाधिकारी	वडा समितिका अध्यक्ष तथा सदस्यहरू	कर्मचारीहरू (कुन स्तरका कर्मचारी)	वडा कार्यालयका कर्मचारीहरू	अन्य (खुलाउने)			
स्थानीय शासनसम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन	प्रशिक्षण	सेवा प्रवाहमा सहजता	✓१३ जना	✓२० जना	✓ सबै शाखा प्रमुख १४ जना	✓ ५ जना		स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	७ दिन	भाद्र, असोज
स्थानीय न्यायिक तथा मध्यस्थता	प्रशिक्षण	न्यासम्पादनका लागि	✓ ८ जना न्यायिक समिति समेत	✓ ५ जना	✓न्यायिक समिति हेर्ने १ जना	५	मेलमिलाप कार्यकर्ता १५	स्थानीय झै झगडा मिलाउन सक्षम	४८ घन्टा	पुष, माघ
नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली	तालिम	योजना तर्जूमा, अनुगमन तथा मुल्याङकनबारे ज्ञान हासिल गर्न	✓ १३ जना		✓ १० जना - प्रशासन, योजना र प्राविधिक	✓ ५ जना		योजना चक्र तथा मुल्याङन प्रणालीमा सहजता	३ दिन	भाद्र, असोज
शहरी भू–उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	तालिम	नीति निर्माण गर्न	✓१३	०	✓ योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी ५	०		भू -उपयोग नक्सा तयार भै कार्यान्वयन हुने	३ दिन	साउन
शहरी भवन संहिता	तालिमा	भवन संहिता निर्माण गर्न	✓१३	०	✓ योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी ८	०		सहरी विकासको अवधारणाबारे ज्ञान	३ दिन	साउन
कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणाली	प्रशिक्षण	सेवा प्रवाह			✓ सबै शाखाका कर्मचारी २५	✓ ५ जना		सेवा प्रवाह	५ दिन	कार्तिक, मंसिर
सार्वजनिक र सामाजिक उत्तरदायित्व जवाफदेहिताका अवधारणा, औजारहरू र उपयोग सीप	तालिम	उत्तर दायित्व बहन हुँने	✓ १३ जान	✓२० जना	✓ सबै शाखाका कर्मचारी २५	✓ ५ जना			३ दिन	जहिले पनि

लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण	प्रशिक्षण	GESI बारे जान्न	✓१३ जना	✓२० जना	✓ सबै शाखाका कर्मचारी २५	✓ ५ जना		पालिकाका गतिबिधिहरु समावेशी हुने	५ दिन	कार्तिक, मंसिर
सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापन -Information & Knowledge Management)	प्रशिक्षण	प्राविधिक ज्ञान हासिल गर्न			✓सुचना प्रविधि अधिकृत लगायत ७ जना			पालिकामा सूचना र ज्ञान व्यवस्थापन चुस्त हुने	५ दिन	साउन, भाद्र
नेतृत्व सीप, Team Building, द्वन्द व्यवस्थापन	अभिमुखिकरण	सिपविकास	✓१३ जना	✓ २० जना	✓सबै शाखाका कर्मचारी २५ जना	✓ ५ जना		बिभिन्न पदाधिकारी तथा कर्मचारी बिच समन्य र सहकार्य बढ्ने र गुनासो व्यवस्थापन चुस्त हुने	३ दिन	कार्तिक
स्थानीय परिप्रेक्ष्यसँग सम्बन्धीत विषयहरू जस्तै: पूर्ण खोप, सरसफाई, साक्षर, बालविवाह, घटना दर्ता, र नियन्त्रणमुखी कार्य जस्तैः छुवाछुत, भेदभाव, दाइजो, छाउपडी, बोक्सी, आदि	प्रशिक्षण	विभिन्न सबालबारे जानकारी लिन	✓१३ जना	✓ २० जना	✓सबै शाखाका कर्मचारी २५ जना	✓ ५ जना	✓ टोल विकास संस्थाका २०० जना पदाधिकारी	सामाजिक सवालहरुको संबोधनको दायरा व्यापक हुने	५ दिन	मंसिर, पुष
सकारात्मक सोच (appreciative Inquiry)	प्रशिक्षण		✓१३ जना		✓सबै कर्मचारी २५ जना	✓ ५ जना		सहभागीमा सकारात्मकताको विकास हुने	५ दिन	मंसिर, पुष
लेखा व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, बेरूजु फछ्र्यौट	प्रशिक्षण	लेखा सम्बन्धी दैनिक कार्यसञ्चालन तथा लेखापरीक्षण			✓लेखा शाखाका कर्मचारी, जिन्सी हेर्ने कर्मचारी आ.ले.प. र प्र.प्र.अ. १५ जना	✓ ५ जना		लेखा व्यवस्थापनमा कुसलता र बेरुजु रकम घटाउने	३ दिन	मंसिर, पुष
सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन	अभिमुखिकरण	खरिदलाई व्यवस्थीत गर्न			✓योजना, जिन्सी हेर्ने, लेखा हेर्ने	०		सरकारी सम्पत्तीको व्यवस्थापन र	३ दिन	साउन, भाद्र

					कर्मचारी र प्र.प्र.अ. १५ जना			आर्थिक पारदर्शिता		
सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण)	प्रशिक्षण	सार्वजनिक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि	✓ ५ जना	I	✓ २ जना	✓ ५ जना		अतिथी सत्कार तथा उद्घोषण गर्न सक्षम	३ दिन	पुष,माघ
अनुगमन, मूल्यांकन, प्रतिवेदन	प्रशिक्षण	योजना लगायत विभिन्न क्षेत्र: जस्तै वजार, खानी अनुगमन मुल्याङकन बारे जान्न	✓ १३		✓ सबै शाखा लगायत अनुगमनमा संलग्न कर्मचारी १४ जना	✓ ५ जना		अनुगमनका चरणहरु, मुल्याङकनका विधिहरु र प्रतिवेदनका बुँदाहरुका बारेमा जानकार हुन	५ दिन	पुष, माघ
जनसम्पर्क तथा संवाद शैली (Community Relations & Negotiation Skills) सूचना प्रविधि (Computer Skills, Email, internet navigation, website)	अभिमुखिकरण	समन्वय तथा सहकार्यका लागि, सुचना प्रविधि तथा इमेल, इन्टरनेट बारे जान्न		✓ १३ जना	✓ सबै शाखाका प्रमुख लगायत कर्मचारी २५ जना	✓ ५ जना		आपसी समभ्रदारी तथा समन्वय र पारस्पारिक सहअस्तीत्व, सुचना प्रविधिबारे ज्ञान हासिल	३ दिन	मंसिर
फोहोरमैला तथा वातावरण व्यवस्थापन	अभिमुखिकरण					✓ टोल विकास संस्था २५ जना		फोहर मैलाको व्यवस्थापन भै स्वच्छ गाउ निर्माण हुने		अनुकल समय पारेर

अनुसूची 6 योजना प्रस्तुतिकरणमा सहभागिको विवरण

मिति २०७९/१२/१७ मा प्रारम्भिक समन्वय, तथ्यांक संकलन, छलफल एवं पूर्वतयारी वैठक तपशिलका महानुभावको उपस्थितिमा सम्पन्न भएको थियो ।

क.सं.	नामथर	पद/संस्था
1.	श्री हेमराज घर्तीमगर	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
2.	श्री भिमसेन बुढा	सूचना अधिकारी
3.	श्री देवदत्त रिजाल	प्रशासन सहायक पाँचौ

मिति २०७९/११/१८ मा थबाङ गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम तपशिल महानुभावको उपस्थितिमा सम्पन्न भयो ।

क.सं.	नामथर	पद/संस्था
1.	श्री ऋषिकेशव बुढा मगर	गा.पा. अध्यक्ष
2.	श्री सर्मिला बुढा मगर	उपाध्यक्ष
3.	श्री हेमराज घर्तीमगर	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
4.	श्री गोवर्धन घर्तीमगर	५ नं. वडा अध्यक्ष
5.	श्री हिकमत घर्तीमगर	४ नं. वडा अध्यक्ष
6.	श्री अभिलाषा रोका	२ नं. वडा अध्यक्ष
7.	श्री जनक बुढा	३ नं. वडा अध्यक्ष
8.	श्री हिरा प्र. बुढा	१ नं. वडा अध्यक्ष
9.	श्री बन्दना वि.क.	कार्यपालिका सदस्य
10.	श्री जनक खनाल	अधिकृत, डिकोस नेपाल
11.	श्री सुन वि.क.	कार्यपालिका सदस्य
12.	श्री तुल बहादुर पुन	जन स्वास्थ्य निरिक्षक
13.	श्री भिमसेन बुढा	सूचना अधिकारी
14.	श्री देवदत्त रिजाल	प्रशासन सहायक पाँचौ
15.	श्री यज्ञ बहादुर घर्तीमगर	पशु शाखा प्रमुख
16.	श्री सुर घर्तीमगर	वडा सचिव, ४ नं. वडा
17.	श्री विरेन्द्र कुमार पुन	वडा सचिव, ५ नं. वडा
18.	श्री धन बहादुर ओली	शिक्षा अधिकृत
19.	श्री सिर प्रसाद रोका	रोजगार सहायक
20.	श्री बासुदेव बोहरा	अ.स.ई.
21.	श्री भिमकुमारी पुन	ई.डि.एफ.
22.	श्री भगवती पुनमगर	ई.डि.एफ.
23.	श्री जुनकुमारी पुन	कार्यपालिका सदस्य
24.	श्री कृष्ण रोकाय	कृषि शाखा प्रमुख
25.	श्री अन्तिम दमाई	माली
26.	श्री प्रकाश बुढा मगर	एम.आई.एस. अपरेटर

27.	श्री निर्धक रोका मगर	का.स.
28.	श्री पुन बहादुर वि.क.	कार्यपालिका सदस्य
29.	श्री निर्माण वि.क.	दलित सदस्य
30.	डा. माधव अधिकारी	मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र
31.	श्री. सूर्य प्रसाद नेपाल	मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र

अनुसूची 7 क्षमता विकास योजना तयारीको क्रममा लिइएका प्रतिनिधिमूलक तस्बीरहरु

प्रस्तुत
थबाङ गाउँपालिका
लुम्बिनी प्रदेश, रोल्पा

प्रस्तुतकर्ता
मनकामना अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर